

Seletuskiri

Haridus- ja teadusministri käskkirja „Toetuse andmise tingimused tegevusele õpetajate ja koolijuhtide professionaalse arengu toetamine“ eelnõu juurde.

1. Sissejuhatus

Käskkirjaga „Toetuse andmise tingimused tegevusele õpetajate ja koolijuhtide professionaalse arengu toetamine“ (edaspidi ÕKPAT) viiakse ellu „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020” prioriteetse suuna nr 1 “Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul” eesmärgi nr 2 „Õpetajate, õppejõudude, koolijuhtide ja noorsootöötajate õpetamispädevuse parandamine, et rakenduks iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetav, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendav õpikäsitus kõigil haridustasemetel ja –liikides” meetme „Õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate professionaalse arengu toetamine“ tegevusi. Käskkirja lisa kehtestatakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi STS) § 16 lõike 1 alusel.

Käesolevas seletuskirjas selgitatakse tegevuste tausta ja vajalikkust, kirjeldatakse tegevusi, millele toetust antakse ning abikõlblikkuse tingimusi.

Käskkirja ja seletuskirja eelnõu koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi õpetajaosakonna juhataja Kristi Mikiver (735 0280, kristi.mikiver@hm.ee), õpetajaosakonna asejuhataja Vilja Saluveer (735 0219, vilja.saluveer@hm.ee), tõukefondide osakonna asejuhataja Kristjan Sahtel (735 4064, kristjan.sahtel@hm.ee), peaekspert Ülle Tillmann (735 0152, ulle.tillmann@hm.ee) ja peaekspert Meelis Aunap (735 0105, meelis.aunap@hm.ee), peaekspert Pirkko Kulanurm (7350161, pirkko.kulanurm@hm.ee).

2. Tegevuse taust, vajalikkuse põhjendus

ÕKPAT käsitleb õpetajate ja koolijuhtide professionaalse arengu toetamist läbi alus-, üld-, ja kutsehariduse. Täiendusõppena mõistetakse selles dokumendis tööalast enesetäiendamist ehk õppimist laiemalt, mis muu hulgas hõlmab nii kutse-, ameti- ja/või erialaste teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamist ja täiendamist kui ka individuaalset enesetäiendamist õppematerjalide jmt abil, kursustel osalemist, õpet juhendaja abil, õppimist teiste juhendamisel, õppereise, kolleegide ühis- ja ühesõpet ja vastastikust õppimist, tööalast nõustamist, sh parimate kogemuste ja teadmiste jagamist professionaalse koostöö raames haridusasutuste sees ja vahel.

ÕKPAT-is kavandatud tegevuste vajalikkus põhineb järgnevatel strateegilistel dokumentidel ja nendes väljatoodud arengusuundadel:

1) ÕKPAT toetab **Eesti elukestva õppe strateegia 2020** (edaspidi EÕS) eesmärgi „Muutunud õpikäsitus“ ja eesmärgi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid“ saavutamist. ÕKPAT panustab eelnimetatud eesmärkide strateegiliste meetmete „Üldhariduskoolide, lasteaedade ja kutseõppeasutuse õpetajate ja koolijuhtide koolitussüsteemi kujundamine“, „Õpikäsituse rakendamist toetavate

koostöövormide loomine ja toetamine“, „Õpetaja töö hindamine ning tööpanusest ja tulemuslikkusest lähtuva tasumäära kehtestamine“, „Koolijuhhi pädevusnõuete kehtestamine ja nende regulaarne hindamine“ ja „Õpetajaameti populariseerimise programmide käivitamine“ elluviimisesse.

Toetuse andmise tingimused on Eesti elukestva õppe strateegia 2020 programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ lisa. Tegevuste läbi viiakse ellu EÕS programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ meetmete nr 1 ja nr 2 järgnevaid tegevusi:

Meede nr 1 puhul

- tegevus nr 2 („Õpetajate, haridusasutuste juhtide, koolimeeskondade täiendusõpe ja haridusvaldkonna uuringud“),
- tegevus nr 3 („Täiendusõppe kvaliteedi tagamiseks töötatakse välja kvaliteedinõuded koolituse pakkujale“)

Meede nr 2 puhul

- tegevus nr 2 („Õpetajate ja õppejõudude töötasu diferentseerimise aluste väljatöötamine“), nr 3 („Haridusasutuste juhtide pädevusnõuete nüüdisajastamine“),
- tegevus nr 4 („Juhtide hindamissüsteemi loomine, rakendamine“),
- tegevus nr 5 („Täiendusõppesüsteemi toetavate infosüsteemide loomine“),
- tegevus nr 6 („Järelkasvuprogrammid“),
- tegevus nr 7 („Mainekuvandit tõstvate programmide loomine ja läbiviimine“).

2) **Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“¹** näeb oluliste arengusuundadena haridussüsteemi kvaliteedi parandamist ning kohandumust demograafiliste muutustega ning tööjõu väljaõppe vastavusse viimist kaasaegse tööturu vajadustega (sh kasutades paremini EL siseturu ja teiste poliitikate võimalusi) ning kutse- või kõrghariduse tasemel erialase haridusega inimeste osakaalu suurendamist. Dokumendis rõhutatakse, et noorte paremaks kohanemiseks hilisema tööeluga on üldhariduses vajalik lisaks faktiteadmistele järjest enam arendada loovust, ettevõtlikkust ning kujundada teisi õpilaste sotsiaalseid võtmepädevusi ning oluline on kvaliteetne alusharidus, et tagada kõigile lastele ühtlane ettevalmistus kooli minemiseks. Tuuakse välja, et rohkem on vaja tähelepanu pöörata laste annete ja võimete varasele avastamisele ja nende stimuleerimisele ning arengu soodustamisele. Inimvara kvaliteeti ja konkurentsivõimet mõjutab koolist väljalangevus kõigil haridusastmel. Koolist väljalangevus on kõige suurem põhikooli III kooliastmes ning gümnaasiumi ja kutseõppe esimesel aastal, mis on märk sellest, et põhikoolis ei toeta õppeprotsess ja õppekeskkond iga õpilase võimete kohast arengut. Seega vajab eraldi tähelepanu ja tuge uute põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade ning uue põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rakendamine. Õpetajakoolitus peab tagama oskuse täita õppekava üldeesmäärke ja kujundada õpilaste üldpädevusi. Rahvusvahelistumisest tingituna tuleb järgnevatel aastatel rohkem tähelepanu pöörata sisserändaja taustaga laste hariduse korraldamisele, lähtudes lõimumise eesmärkidest. Oluline on arvestada uusimmigrantide rahvuste ja kultuurilise

¹ Seletuskirja koostamisel on kasutatud 08.05.2014 kinnitatud dokumenti.

mitmekesisuse suurenemisega. Rahvusvahelise alus- ja üldhariduse kättesaadavus on eeltingimuseks kõrge kvalifikatsiooniga töötajate Eestisse tööle tulemisel. Lisaks õpetajakoolitusele tuleb eeltoodud arvesse võtta ka õpetajate ja haridusasutuste juhtide täiendusõppes.

Kutseharidussüsteem peab tagama ettevõtete ja ühiskonna vajadustele vastava kvalifikatsiooniga tööjõu ettevalmistamise. Selles on oluline roll õpetajate ja haridusasutuste juhtide täiendusõppel. Kutsehariduse õppekavade arendamine väljundipõhisteks, kvalifikatsiooniraamistiku kujundamine, kutseõppeasutuste muutmine kompetentsikeskusteks ning ettevõtjate kaasamine kutsehariduse valikute langetamisel toetavad kutsehariduse muutumist atraktiivsemaks ning enam ühiskonna vajadusi arvestavamaks.

Dokumendis seisab, et õpetajahariduse ja esmase ettevalmistuse kvalitatiivne tase peab tõusma ning hilisemat karjääri tuleks toetada arenguvajadustele vastava sisulise täiendkoolitusega. Õpetajate palgasüsteem peab soodustama õpetajate initsiatiivi, loovust ja professionaalset arengut, sh väärtustama õpetaja elukutset.

3) Partnerluslepe Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamiseks 2014-2020

Peatükkides 1.1.2.5 ja 1.3.10 tuuakse välja mitmed probleemid. Ühe probleemina on toodu välja, et õpetajad ei rakenda piisavalt erinevate õppijate eripäraga arvestavaid õppemeetodeid ja tugimeetmeid. Õpetajate ja haridusasutuste juhtide professionaalsuse hindamisel on vaja keskenduda kompetentside hindamisele ja õppijate tervikliku arengu toetamisele. Õpetajal ja haridusasutuse juhil on määrav mõju õpikeskkonnale ja õpitulemustele. Õppemeetodid ja tugimeetmed peavad arvestama kõikide õppijate eripäradega, pakkudes väljakutseid võimekamatele, aitama heade tulemustega õppijaid lähemale suurepärase tulemustega õppijatele ning võimaldama tuge nõrgematele – igale õppijale jõukohaselt ja huvitavalt. Õpetajate ja haridusasutuste juhtide täiendusõpe peab olema suunatud eelkirjeldatu saavutamisele, sh keskenduma kaasaegse tehnoloogia kasutusele õpetamises.

Tuuakse välja, et puudub süsteemne meetodiline tugi haridusuuenduste elluviimiseks. Teoreetiliselt omaks võetud ja dokumentides kinnitatud õpikäsitus, õppijate eri tüüpi andekuste väärtustamine ning erivajaduste märkamine ei ole muutunud õppeprotsessi lahutamatuks osaks². Eesti paistab teiste Euroopa riikide võrdluses silma eriti suure kontrastiga õppekava kui normatiivse dokumendi ja reaalsete õpetamispraktikate vahel – küsitletud õpetajatest vaid 13% pidas loovuse ja ettevõtlikkuse õpetamist vajalikuks³.

Dokumendis juhitakse tähelepanu, et olulise tähtsusega on panustamine hariduslike erivajadustega ja puuetega õpilaste hariduslikku ning sotsiaalsesse kaasatusse. Peamiseks väljakutseks lähiaastatel on luua hariduslike erivajadustega õpilastele võimalused ja tingimused toetatud õppimiseks elukohajärgses koolis ning tagada sujuvad üleminekud üldharidussüsteemist järgmistele haridustasemetele.

² „OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS tulemused“, <http://www.hm.ee/index.php?048181>

„Eesti põhikooli efektiivsuse uuring“, <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11756>.

³ European Commission (2011). Progress Towards the Common European Objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks – 2010/2011. Luxembourg: Publication Office of the European Union.

Peatükis 1.3.10. öeldaks, et lisaks investeringutele koolivõrku kavandatakse kvaliteetse hariduse pakkumiseks tegevusi ka õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate oskuste ja pädevuste (sh täiendusõpe) toetamiseks ning õppevara arendusteks. Perioodil 2014-2020 on suurem tähelepanu pööratud eelkõige täienduskoolituste sisule, muutes koolituste koordineerimist kesksemaks ja kaasajastades õpetajakoolituse kompetentsikeskusi, et toetada maksimaalselt uute õppekavade, nendega seotud õpikäsituse ning kaasava hariduse põhimõtete rakendamist koolis. Sekkumiste tulemusena on õpikäsitus haridusasutuses isikukeskne ning loovust ja innovaativust arendav, kuna paranenud on õpetajate õpetamisoskused ja koolis on kasutusel uuenduslik ja kaasaegne õppevara, mis kasutab maksimaalselt ära IKT pakutavaid võimalusi. Koolimeeskonnad on võtnud suurema rolli õppiva kooli põhimõtete juurutamisel ja õpetajad rakendavad igapäevases töös mitmekesiseid õpetamismeetodeid.

Lisaks strateegiadokumentidele on ÕKPAT koostamisel lähtunud järgmistest uuringutes kajastatud lahendamist vajavatest probleemidest:

1) TALIS 2013⁴ ja Rahvusvaheline vaade õpetamisele ja õppimisele. OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2013 tulemused. Übius, Ü., Kall, K., Loogmaa, K., Ümarik, M. (2014).

- 86% õpetajatest (TALIS keskmine näitaja oli 69%) ning 88% koolijuhtidest⁵ arvab, et õpetajaamet ei ole ühiskonnas väärtustatud (TALIS keskmine näitaja oli 56%). Sama uuring tõi välja, et õpetajate arusaam oma töö väärtusest on esmajoonel tugevasti sõltuv sellistest teguritest nagu õpetajaameti meediakuvand, töötasu suurus, õppekava maht, õpetajate positsioon lastevanemate ja õpilaste silmis, töökoormus jne.
- Eesti üldhariduskoolide juhid osalevad, võrreldes TALIS-e riikide keskmisega, aktiivsemalt erialast enesetäiendamist toetavates tegevustes, kuid vastavad tegevused on olnud keskmisest lühemad. Asjakohast koolitust ei pakuta 16% koolijuhtide hinnangul.
- Uuringu tulemused näitasid, et vaid 7% Eesti koolijuhtidest külastab regulaarselt tunde (TALIS keskmine näitaja on 49%) ning 41% koolijuhte võtab kasutusele meetmeid toetamaks õpetajate koostööd uute õpetamismeetodite väljaarendamiseks (TALIS-e keskmine näitaja on 64%).
- 46% koolijuhtidest on juhtimiskoolituse läbinud pärast juhiametisse asumist.
- Administratiivsed ülesanded võtavad koolijuhid ajast 47%, mis ületab OECD riikide keskmist. Näitaja on kasvanud võrreldes eelmise uuringuga (siis oli vastav näitaja 43%). Administratiivülesannete kõrval kulub Eesti koolijuhil märkimisväärselt vähem aega õppekavade ja õpetamisega seotud tegevustele (17%), õpilastega suhtlemisele (14%), vanematega suhtlemisele (9%) või koostööle kohalike või regiooni ettevõtetega (8%).
- 58% Eesti koolijuhtidest on töötanud oma kooli jaoks välja professionaalse arengu plaani. See näitaja on oluliselt madalam kui TALIS-e uuringu keskmine (80%).

⁴ OECD rahvusvaheline õpetamise ja õppimise uuring TALIS (OECD's Teaching and Learning International Survey TALIS) on rahvusvaheline võrdlusuuring, milles uuritakse õpetajate töökeskkonda ja õppekeskkonda koolides. 2013.a osales uuringus 34 riiki.

⁵ Koolijuhina käsitletakse TALIS-e kontekstis üldhariduskooli direktorit

- Eesti õpetajatest 80% väidab, et nad on saanud tagasisidet kooli juhtkonna liikme(te)lt. Seitse protsenti Eesti õpetajatest väidab, et ei ole koolis kunagi tagasisidet saanud. Koolijuhtide hinnanguil töötab veerand Eesti õpetajatest koolides, kus õpetajad üksteist ei hinda, 8% koolides, kus õpetajaid ei hinda kooli juhtkonna liikmed (va direktor), ning 2% koolides, kus direktor ise ei ole kunagi õpetajaid hinnanud.
- Võrreldes kahte uuringut (TALIS 2008 ja TALIS 2013) on kasvanud nende Eesti õpetajate osakaal, kes peavad hindamise ja tagasiside süsteeme peamiselt administratiivseks formaalsuseks (2008. a 28% vs 2013. a 43%), ning vähenenud nende osakaal, kelle sõnul on koolides koostatud õpetajate tarvis koolitus- või arengukava eesmärgiga parandada nende tööd õpetajana (67% vs 57%).
- Ligi veerand koolijuhtidest on professionaalset arengut takistavaks teguriks nimetanud rahanappust.
- Ligi 84% õpetajatest on nõustunud väitega, et kool pakub vanematele või hooldajatele võimalust aktiivselt osaleda kooli puudutavates otsustes ning 77,1 % õpetajatest nõustub, et koolis on kooliteemade osas jagatud vastutuse kultuur.

2) Õpetajate täiendusõppe uuring. Balti Uuringute Instituut (2014)

- Uuringust selgus, et puudust tuntakse ka koolijuhtide täiendusõppe võimalustest ja nende arengu hindamisest ning suunamisest. Kui õpetajatel on võimalik saada tagasisidet oma tegevustele ja arenemisvõimalustele kooli juhtkonnalt ja kolleegidelt, siis toetus koolijuhtidele oma arenguvajaduste väljaselgitamiseks keskendub hetkel pigem tegevuste kontrollile ja vähem oskustele ja pädevustele.
- Oodatud on mitmekesisemad võimalused õpetajate ja koolijuhtide ühiskoolitusteks.
- Eesti keele ebapiisav oskus võib olla põhjus, miks vene õppekeelega koolide ja kakskeelsete koolide õpetajad ei osale samaväärselt võrgustikutöös. Küsitluse tulemused näitavad mõningast erisust kooli õppekeele põhjal koolitustel ja võrgustikutöös osalemisel - maakondlikku ainesektsiooni kuulub Eesti õppekeelega koolide õpetajatest 62,6%, vene õppekeelega koolide õpetajatest 48,4%; üleriigilisse aineliiitu kuulub vastavavalt 25,6% eesti õppekeelega ja 17,5% vene õppekeelega koolide õpetajatest. Narvas toimunud fookusgruppides osalenud õpetajate sõnul on paljude õpetajate eesti keele oskus ebapiisav, et aktiivselt võrgustikutöös osaleda ja ainekoolitustest aru saada.
- Õpetajate arusaamad uudsest õpikäsitusest ja sinna jõudmise teed ei ole veel piisavalt lahti mõtestatud.
- Nii koolijuhid kui ka õpetajad leidsid, et koolituste teemad sõltuvad koolitajate olemasolevast inimressursist, mitte niivõrd õpetajate koolitusvajadusest.
- Mitmed koolijuhid tunnevad puudust kogemuste vahetamisest oma kolleegidega kuidas kujundada, planeerida ja toetada õpetajate täiendusõpet. Ka leidsid koolijuhid, et nad vajavad ise koolitusi inimeste ja organisatsiooni juhtimise osas selleks, et luua õpetajatele toetav keskkond ja juhtida õppivat organisatsiooni. Küsitlusest selgus, et koolijuhtide ja õpetajate hinnangud koolis täiendusõpet toetavatele praktikatele - näiteks kaasav planeerimine, arusaamad täiendusõppes

osalemise takistustest, koolituste tagasiside küsimine õpetajalt, õpetajate professionaalse arengu vajaduste hindamine – on erinevad. Kui koolijuhid hindavad oma tööd õpetajate toetamisel positiivselt, siis õpetajad on häälestatud oluliselt kriitilisemalt. Paljud õpetajad ei olnud kursis nende koolis olemasolevate dokumentide või kooli juhtkonna tegevusega seoses õpetajate täiendusõppe planeerimisega.

- Kuigi uuring näitab kõrget rahulolu enesetäiendamist toetava koolikeskkonnaga, lähtub rahulolu pigem hinnangutest, kas kooli juhtkond teeb või ei tee takistusi täienduskoolitusel osalemisel ja mitte niivõrd hinnangut juhtkonna proaktiivsele tegevusele. Uuringust selgub, et õpetajate eneseanalüüsi oskus ja ka koolijuhtide oskus analüüsida õpetajate pädevusi ei ole piisav ning viisid enesehindamiseks peavad olema asjakohasemad. Samuti on tagasisidestamise praktikad pigem harvaesinevad. Uuringu tulemused viitavad sellele, et õpetajate professionaalne areng ei ole koolides piisavalt mõtestatud ning süsteemset tähelepanu sellele ei osutata, ning valitseb olukord, kus õpetajate täiendusõppe tähendab valdavalt lühiajalistel loengutel või kursustel käimist.
- Üldised hinnangud kõikide sisekoolituste osas küsitud praktikate kohta on üsna kõrged. Olenevalt küll teemast ja sisekoolituse viisist (nt kas koolitus kogu personalile üldistes küsimustes nagu turvalisus, esmaabi jms või teatud aineõpetajatele spetsiifilisemates küsimustes) näevad nii õpetajad kui koolijuhid sellise koolitusvormi järele ka tulevikus kindlasti olulist vajadust.
- Uuringust selgub, et õpetajate täiendusõppe vajaduste väljaselgitamine ning täienduskoolituse kavade loomine koolides ei ole süsteemne. Küsitlus tõi välja selged erinevused koolijuhtide ja õpetajate vastustes, kus ligi 90% vastanud koolijuhtidest märkis, et nende koolis on olemas täienduskoolituse kava, kuid 60% õpetajatest ei ole koolituskavast teadlikud, vaid vähesed märgivad, et on selle koostamisse olnud kaasatud ning üle 60% ei ole kursis, kas ja kuidas sellist plaani nende koolis uuendatakse. Alla veerandi õpetajatest on märkinud, et enda enesetäiendusvajaduste hindamisel lähtutakse ka kooli täiendusõppekavast. Lisaks, ligi 20% õpetajaid on märkinud, et nad ei hindagi koos juhtkonnaga oma täiendusõppevajadusi.
- Täiendusõppe koolituskava loomisel näevad koolijuhid suurima takistustena koolide rahastamissüsteemi, mis ei võimalda koolijuhtide hinnangul täiendusõppeks piisavaid ressursse kasutada, aga ka täiendusõppe võimaluste kohta info killustatust ning selle jõudmist kooli kaootiliselt ja sageli üsna vahetult enne koolituse toimumist.
- Erinevalt ekspertide arvamusest ei leia õpetajad ja koolijuhid, et nad vajavad olulises mahus täiendavaid juhendmaterjale kutsestandardi rakendamiseks. Pigem soovitakse rohkem praktilisi meetmeid selleks, et kutsestandardi kasutusvõimalusest saaksid kõik osapooled ühtemoodi aru. See tähendab rohkem infopäevi ja koolitusi teadlikkuse tõstmiseks koos praktiliste kasutusnäidetega ning sobiva rahastamise mehhanismi väljatöötamisega koolidega koostöös.
- Suur osa õpetajatest ei tegele sügavama eneseanalüüsiga ning koolijuhtide tähelepanu enesehindamise süsteemsusele ning õpetajate reaalsele arenguvajadustele näib pigem leige. Fookusgruppides osalenud õpetajad kinnitasid, et nad ei oska piisavalt hästi enesehindamist läbi viia ja neil ei ole selleks selgeid juhiseid. Seega on oluline pöörata senisest suuremat tähelepanu

õpetajate enesehindamise oskuste tõstmisele ja selleks sobivate, kasutajasõbralike instrumentide ja viiside levitamisele.

- Õpetajad, koolijuhi ja koolitajad tunnevad vajadust täiendusõppe andmebaasi ja infosüsteemi järele. Sealjuures on vajalik leida kasutajasõbralik tööriist ka koolituste mõju, rakendatuse ja kvaliteedi seireks, et täiendusõppe võimalusi ja tulemuslikkust paremini hinnata.
- Kuna kõik uuringus osalejad rõhutasid koolikultuuri olulisust õpetajate professionaalse arengu toetamises ning vajadust saada ka koolispetsiifilisi koolitusi, siis peaks uus keskne täiendusõppe süsteem sisaldama piisavalt paindlikkust, mis neid vajadusi rahuldaks.
- Õpetaja professionaalse arengu toetamiseks peavad koolide praktikad olema ühtsemad: täiendusõpet toetav koolikultuur ja koolijuhtide juhtimis- ning motiveerimispädevused, arenguvajaduste hindamisoskuste arendamine, pädevuste hindamise mudelid ja enesehindamise meetodika. Nende praktikate arendamises vajavad kõik koolid tuge.
- Tuleb enam arendada kontakte ja võrgustikke erinevate täiendusõppe osapoolte vahel, millega peab kaasnema selge vastutushierarhia täiendusõppe süsteemi rakendajate ja seotud osapoolte vahel. Eesmärgiks peaks olema suurem, mõtestatud ja toetatud koostöö osapoolte vahel.
- Peab säilima paindlikkus keskses täiendusõppesüsteemis, laienema eriilmeliste täiendusõppevormide võimalused, ning tekkima senisest enam koolispetsiifiliste koolituste saamise võimalusi.
- Koolide intensiivsem omavaheline praktikate jagamine õpetajate professionaalse arengu toetamise valdkonnas on üheks võimaluseks, kuidas teatud praktikaid ühtlustada.
- Kaasaegse õpikäsituse rakendamine koolis ning haridusuuendustega kaasaskäimine ei saa toimuda isolatsioonis ümbritsevast ühiskonnast ja sõltuda vaid õpetaja või kooli tegevustest. Õpetajatel on keskne roll uue õpikäsituse rakendumisel koolis, kuid samaväärselt on vajalik suunata tähelepanu koolijuhtide võimekuse tõstmisele, lastevanemate teadlikkuse suurendamisele lapse arengust ja õppimise meetoditest koolis, samuti kasvatamisoskuste arengule.
- Koolidele peaks jääma piisav võimalus otsustada lisaks omavahenditele ka riiklikus täiendusõppesüsteemis spetsiifiliste koolile vajalike koolituste korraldamise üle. Olulised on jätkuvalt meeskonnakoolitused ja kooli spetsiifilistele vajadustele vastavad koolitused. Täiendusõppesüsteemis peab koolidel olema võimalik tellida ka niiõelda poollahendust, kus prioriteetsete teemavaldkondade raames saaksid koolid täiendusõppe sisu ise kokku panna. Sellised “ise tellitud” koolitused on uuringule tuginedes koolijuhtide hinnangul kõige mõjusamad. Olenevalt teemast peaks suunama osapooli maksimaalselt oma vajaduste läbimõtlemisele ja koolituse sisu kujundamisel koostööd tegema (koolid omavahel, ülikool ja koolid koostöös, kooli juhtkond ja õpetajad).
- Täiendusõppe vormid peavad muutuma mitmekesisemaks, et täita kõiki õpetajate ja koolijuhtide poolt neile pandud ootusi. Eriti suured on ootused õppe praktilisemaks muutmise osas, mis eeldab vähem auditoorse loengu vormis koolitusi ja rohkem praktilisi tegevusi sisaldavate õppevormide rakendamist. Lisaks tuleks tähelepanu pöörata õpetajate võrgustike tugevdamisele, kaasavate uurimisprojektide läbiviimisele, õpetajate seminaride ja vahetuste korraldamisele,

sealhulgas rahvusvaheliselt, veebikursuste laialdasem rakendamine jms. Olulise sisendi loomine sobivate õppevormide leidmiseks ja rakendamiseks saab olla näitena loodavate kompetentsikeskuste ülesanne.

- Oluline on kaasata õpetajate professionaalse arengu vajaduste väljaselgitamisse ja kooli arenguplaanide kavandamisse lapsevanemaid ja kogukondasid.
- Lisaks institutsionaalsele koostööle on oluline toetada võrgustike loomist ja koostööd koolide vahel. Koostöö keskmes võiks olla vastastikune headest toimivatest või uuenduslikest praktikatest õppimine, projektikoostöö, ühiste uurimistöode läbiviimine, õpetajate aktiivne osalus ainelitutes ning võrgustikupõhises koostöös. Sealjuures on oluline jälgida, et koostööd ei edendaks vaid eesrindlikumad ning võimekamad koolid, vaid kaasatud peavad olema ka need koolid, kes seni on koostöös osalenud tagasihoidlikult.
- Pöörata senisest enam tähelepanu õpetajate enesehindamisele koolides ning ühtlustada koolide praktikaid. Vajalikud on eelkõige koolitused ja praktilised näpunäited, kuidas enesehindamist läbi viia, aga ka teadlikkuse tõstmine enesehindamise kui professionaalse arengu meetodist. Enesehindamise oskuste kasvatamine peaks lähtuma riigi ootustest sellele, kuidas peaks koolides õpetaja professionaalse arengu vajadusi välja selgitama ning toetama.
- Koolijuhtide pädevustest peab senisest rohkem tähelepanu pöörama järgmiste teadmiste ja oskuste arendamisele: juhtimis- ja motiveerimisoskused, personali arendamine (õpetajate täiendusõppevajaduste hindamiseks), muutuste juhtimine organisatsioonis, kaasav juhtimine jne. Koolijuhid peavad senisest rohkem pöörama tähelepanu õpetajate kaasamisele täienduskoolituskavade planeerimisse, jälgima koolitustel omandatu tulemuslikkust ja igati muul moel planeerima ning toetama õpetajate professionaalset arengut koos kooli kui organisatsiooni arenguga.
- Õpetajate eneseanalüüsi olulisus ja laiem rakendamine peaks saama suuremat tuge ja tähelepanu ka kooli juhtkonnalt. See eeldab kooli juhtkonna teadlikkuse tõstmist ja oskuste arendamist õpetaja juhendamiseks ja toetamiseks. Kuid tagasisidet peab võimaldama ka koolijuhile, mis eeldab koolipidaja kompetentsust vastavat analüüsi läbi viia. Seega personalijuhtimise oskused vajavad arendamist nii koolijuhtidel kui ka kooli pidajatel.
- Riiklikult toetatud täiendusõppesüsteemis on soovitatav edendada ka koolijuhtide ning õpetajate ühiskoolitusi, eelkõige teemadel, mis seonduvad õpetajate professionaalse arengu hindamise oskuste arendamist või koostööd õppeprotsessis.
- Koolijuhid näevad uuringus ühe täiendusõppe planeerimist takistava tegurina ühtse ja ülevaatliku andmebaasi puudumist täiendusõppe võimalustest ning sellise andmebaasi loomise ideed toetavad kõik uuringus küsitletud osapooled. Tänapäevane probleem eesti õppekeelega koolides ei ole info puudumine, vaid vastupidi, info üleküllus ja killustatus. Vene õppekeelega koolides on lisaks probleemiks ka info kättesaadavus, mis on sageli tingitud õpetajate ebapiisavast eesti keele oskusest. Ühtse koolitusinfo andmebaasi loomine on mõlemal juhul hädavajalik samm täiendusõppe paremaks planeerimiseks ja pakkumiseks. Info koondumine andmebaasi ja selle pidev uuendamine võimaldaks koolijuhtidel ja õpetajatel enesetäiendamist pikemalt ette

planeerida. Lisaks võimaldaks see analüüsida oma vajadusi ning leida endale enim vajalik ja sobilik koolitus.

- Loodav andmebaas peaks ühtlustama avalike koolituste info edastamisviisi. See lihtsustab koolitusinfo kättesaadavust ning võimaldab saada ülevaadet ka koolituste korraldamise, rahastamise ja osalemisega seotud reeglistikust - nt millised koolitused on tasuta, millised katavad sõidukulud, millistes tuleb koostada aruandlust jne. Andmebaas peaks võimaldama anda koolitustele avalikult kättesaadavat tagasisidet, filtreerida koolitusi oma pädevuste, teemade, toimumisaja ja kestvuse järgi. Andmebaasiga peaks kaasnema ka kasutajasõbralikud andmetöötlusmeetodid – koolituste tagasiside analüüsimine, koolituste rakendumise tulemuslikkuse jälgimine.
- Uuringus ilmneb, et koolid tunnevad järjest suuremat vajadust kaasata lastevanemad ja kogukond uudse õpikäsituse tulemuslikuks rakendamiseks. Lastevanemate arusaamad ja koostöövalmidus on mitmete kooli tegevuste edukuseks võtmetähtsusega. Riiklike meetmete raames tuleb võimaldada koolidel korraldada koolitusi koos huvitatud lastevanematega või kaaluda motiveerivaid meetmeid lastevanemate kaasamiseks erinevatesse koolitustesse. See aitab probleemidest arusaamist ühtlustada ja osapoolte tegevusi tulemuse saavutamisel paremini suunata. Lastevanemate harimisel ootavad koolid ka ülikoolide panust.

3) Üldharidus- ja kutsekoolide tulemuslikkus ja seda mõjutavad tegurid. Türk, K., Haldma, T., Kukemelk, H., Ploom, K., Irs, R., Pukkonen, L. (2011)

Kooli tulemuslikkuse juhtimise seost kooli tulemuslikkusega uuriti Eestis 2011. aastal Tartu Ülikooli ja Haridus- ja Teadusministeeriumi koostöös. Uuringu järeldustes kajastub, et Eesti üldhariduskoolide juhtide rahulolu kooli õpetamise ja antava hariduse kvaliteediga on väga nõrgalt seotud nii kooli operatiivse kui strateegilise juhtimise komponentidega. Enim mõjutavad koolijuhtide rahulolu operatiivset juhtimistasandit iseloomustavad aspektid nagu õppijaid toetava koolikultuuri olemasolu ja õpilaste huvide tähtsustamine. Eetiline käitumine koolijuhi ja õpetajate poolt ning avatud suhtlemine kooli siseselt oli koolijuhtide jaoks operatiivse juhtimise mõõdikust kõige vähem oluline. Samal ajal ei ole strateegilise juhtimise tähtsustamine kooli juhtimises koolijuhi rahuloluga eriti seotud. Analüüsist selgus, et mida vähem suhtlevad koolijuhid kooliväliste huvigruppidega ning analüüsivad õpilaste tulemuslikkust, seda enam on nad rahul oma kooli ja õpetamise kvaliteediga.

4) Keeleõppe arendamise programmide mõju uuring. Saar Poll OÜ (2013)

- Õpetajate keeleoskuse arendamine võiks toimuda lõimitult kommunikatiivsete, rühmade ja protsessijuhtimise oskuste arendamisega, mis aitaks paremini toime tulla erineva eesti keele oskuse tasemega õpilaste õppetöö korraldamisega klassis.
- Haridussüsteemi inertts on suhteliselt suur ja struktuursed tegurid (hariduslik, tööturuline ja geograafiline eraldatus) ei taga keele praktiseerimiseks vajalikku n-ö keskkondlikku survet.

- Kolmandik vastajatest leidis, et eesti keele õpetamine oleks efektiivsem, kui seda tehtaks mentori abil või eesti koolis toimuva praktika käigus.
- Iga kolmas vastaja pidas oluliseks ka õpetajate koolitamist: koolitama peaks nii eesti keele õpetajaid kui ka selliseid õpetajaid, kes õpetavad eesti keeles ükskõik millist ainet või eriala. Õpetajate koolitamist pidasid võrreldes teiste sihtgruppidega tähtsamaks just õpetajad ja koolitajad ise, kõige vähem mainisid seda aga täiskasvanud õppijad.
- Keeleõppijad panid soovitustes väga suurt rõhku eesti keele praktiseerimise võimaluste loomisele ja suhtlemisele eestikeelses keskkonnas, pedagoogid aga tegid sel teemal vähem soovitusi (õppuritest 25%, täiskasvanud keeleõppijaist 28%, õpetajatest ja koolitajatest ainult iga kümnes – 11%).
- Keeleõppe efektiivsuse tagamiseks soovitasid eksperdid tulevikus kasutada ennekõike järgmisi tegevusi ja materjale: e-keskkonnas asuvad õppematerjalid, õppekäigud eestikeelses keskkonda (nt külastused erinevatesse Eestimaa maakondadesse), praktika eestikeelses koolis, praktika eestikeelses töökeskkonnas ning eestikeelsetel üritustel osalemine (nt spordi-, kultuuri- ja meelelahutusüritused). Seega eksperdid eelistavad eelkõige aktiivseid keele õppimise vorme, mis rakendusid eestikeelses keskkonnas. Päris kõrgelt hindasid eksperdid ka õppevideoid, eesti keelt ja eestikeelseid aineid õpetavate õpetajate koolitamist, kuulamistekstide ja eestikeelsete situatsioonimängude kasutamist ning mentori abil õppimist. Passiivsemat laadi õppematerjale (keeleõpik, isetäidetav töövihik) ja tegevusi (auditoorne õpe) hindasid eksperdid teiste meetoditega võrreldes tunduvalt harvemini tõhusaks.
- Eksperdid on arvamusel, et keeleõppes tuleb üheaegselt kasutada mitmeid meetodeid, ka selliseid, kus õppur saab ise kontrollida oma taset ilma õpetaja juuresoleku ja kontrollita.
- Eesti keele õpetamise eesmärgiks saab olla vaid eesti keele kasutamise funktsionaalne oskus erinevates olukordades. Mitmed eksperdid rõhutasid, et keeleõppe formaalseks eesmärgiks võib olla teatud keeleline tase, kuid sisuliseks eesmärgiks on teatud keeleoskuse saavutamine, mis aitab inimestel lõimuda Eesti ühiskonnaga.
- Eksperdid peavad lõimumise seisukohalt kõige efektiivsemateks eesti keele õppega seotud aktiivseid tegevusi (nt tööjõuvahetuse vormis eesti keele õppimine) või siis alternatiivseid õppevorme nagu õppimine mitteformaalses keskkonnas, keeleõpe keeleklubis või mentori abil. Formaalsed keeleõppevormid saavad ekspertidelt madalaimad hinnangud. Tugeva toetuse saab interaktiivne keeleõpe. Eksperdid soovivad keeleõppes kasutada aktiivseid õpetamise vorme, eelkõige neid, kus õpe toimuks eestikeelses keskkonnas.
- Uuringu tulemustest ilmneb väga selgelt, et eduka keeleõppe tagamiseks on ülioluline eestikeelne keskkond ja keele praktiseerimise võimalus. Eesti keele õpetamine mitte-eestikeelses keskkonnas jääb efektiivsusest ning keele edasise kasutamise, praktiseerimise seisukohalt puudulikuks, kui õppele ei lisandu kontakte eestikeelses keskkonnas. Pideva keelepraktika puudumine on üks suurimatest probleemidest keele omandamise juures, sest ei teki võimalust ega julgust rääkida ning õpitu ununeb kiiresti.
- Õppevormide puhul hakkab silma, et just eksperdid soosivad väga mitmekesisist valikut keeleõppetegevustest ja mainivad enamikku tegevusi ülejäänud sihtrühmadest märksa

sagedamini (eriti võrreldes õppes osalejate ja hüvitise saajatega). Teisalt tõdevad eksperdid, et need interaktiivsed õppevormid on vaieldamatult tunduvalt kallimad kui traditsioonilised lähenemised.

5) Haridus ja oskused – PIAAC temaatiline aruanne nr 6. Valk, A. Silm, G. (2015)

- Kui funktsionaalses lugemisoskuses ja matemaatilises kirjaoskuses on Eesti täiskasvanud keskmiselt PIAACis osalenud riikide hulgas üle keskmise, siis tehnoloogiarikas keskkonnas probleemilahendusoskus oli neil alla keskmise. Sarnane või veelgi murelikum on pilt Eesti kõrgharidusega õpetajakoolituse lõpetanute hulgas, kus hea ja väga hea (2.-3. taseme) probleemilahendusoskusega inimesi on teiste riikidega võrreldes kõige vähem. Väga suur (23%, võrreldes teiste riikidega suurim) on Eestis nende õpetajakoolituse lõpetanute osakaal, kelle probleemilahendusoskus on väga madal ehk alla 1. taseme.
- Eesti üldhariduskoolide õpetajate funktsionaalne lugemisoskus ja matemaatiline kirjaoskus ei erine PIAACis osalenud riikide õpetajate keskmisest.
- Matemaatilises kirjaoskuses oleme teiste riikidega võrreldes veidi nõrgemad (Eestis 285, keskmiselt 294 punkti), ligi pooltes riikides on õpetajate matemaatiline kirjaoskus Eesti õpetajate vastavast oskusest statistiliselt oluliselt parem. Tehnoloogiarikas keskkonnas probleemilahendusoskus on heal või väga heal tasemel (2.-3. tase) vaid ca veerandil (27%) Eesti õpetajatest, mis on oluliselt alla analüüsi kaasatud riikide keskmise (46%).
- Üldjuhul on õpetajate oskused riigi keskmisest paremad (nii funktsionaalses lugemisoskuses kui ka matemaatilises kirjaoskuses keskmiselt 19 punkti). Eestis on õpetajate oskused kõigi hõivatute keskmisest vastavalt 10 (matemaatilises kirjaoskuses) ja 14 punkti (funktsionaalses lugemisoskuses) paremad, probleemilahendusoskus on kõigi hõivatutega aga sarnane.
- Vaadates riikide võrdluses õpetajate ja õpilaste oskusi (vt joonised 48 - 50), ilmnevad selged seosed nii funktsionaalses lugemisoskuses, matemaatilises kirjaoskuses kui ka probleemilahendusoskuses: riikides, kus õpetajate oskused on paremad, on reeglina paremad ka õpilaste oskused. Eesti õpilased pigem ületavad oma õpetajaid, mis viitab kodu suuremale rollile õpitulemuste kujunemisel.
- Kokkuvõtteks võib öelda, et Eesti õpetajad on võrreldes teiste riikide õpetajatega oma infotöötlusoskuste poolest keskmised või alla selle, selged probleemid on tehnoloogiarikas keskkonnas probleemilahendusoskusega, mis on meil aga ka üldiselt nõrgal tasemel.
- Kui õpetajate oskuste pilt on veidi mõtlemapanev, siis selgem on probleem õpetajakoolituse lõpetanute hulgas, kus Eesti tulemused on kõigi mõõdetud oskustes viimaste hulgas. Ka ei ole lootust ses osas, et noored õpetajakoolituse lõpetajad oleksid selgelt paremate tulemustega, pigem vastupidi.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Punktis 1 nimetatakse dokumendi reguleerimisala. Eelnõu reguleerib tegevust „Õpetajate ja koolijuhtide professionaalse arengu toetamine“. Tegevust viiakse ellu prioriteetse suuna “ Ühiskonna

vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ eesmärgi „Õpetajate, õppejõudude, koolijuhtide ja noorsootöötajate õpetamispädevuse parandamine, et rakenduks iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetav, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendav õpikäsitus kõigil haridustasemetel ja –liikides” meetme „Õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate professionaalse arengu toetamine“ tegevuste täitmiseks.

Punktis 2 on rakendusasutusena nimetatud Haridus- ja Teadusministeerium ja rakendusüksusena SA Innove struktuuritoetuste agentuur. Rakendusüksus on nimetatud üksuse tasandil.

Punktis 3 nimetatakse tegevuse elluviija ja partnerid ning näidatakse nende osalemist tegevustes.

SA Innove hariduse agentuur valiti tegevuse elluviijaks, kuna sihtasutus on asutatud avalikes huvides Euroopa Liidu struktuurifondide rakendamiseks ning haridusprogrammide ja -projektide elluviimiseks. SA Innove asutaja on Eesti Vabariik. SA Innove põhitegevuseks on põhikirja kohaselt elukestva õppe arendustegevuste koordineerimine ning vastavate programmide ja projektide ning Euroopa Liidu struktuuritoetuste sihipärane ja efektiivne rakendamine. Rakendusüksuse ja elluviija ülesanded on eristatud SA Innove struktuuriüksuse tasandil.

Tagamaks tegevuste elluviimisel parimat kvaliteeti, olemasoleva oskusteabe ja varem loodud lahenduste parimat edasikasutust ning ulatuslikku mõju on teostusesse kaasatud partnereid. ÕKPAT tegevustes on partneriteks Haridus- ja Teadusministeerium ning Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus (edaspidi HITSA). Partnerid on tegevad järgnevate tegevuste teostamises:

- 1) Haridus- ja Teadusministeerium on partneriks õpetajaameti kontseptsiooni koostamisel (tegevuse 8.3 üks alategevustest). Partneri ülesanneteks on kontseptsiooni tööühma loomine ja liikmete valmimine, tegevuse eesmärgistamine, tööühma töö juhtimine kontseptsiooni valmimiseni.
- 2) Haridus- ja Teadusministeerium on partneriks koolidirektorite järelkasvuprogrammi (tegevuse 8.5) pilootprogrammi väljatöötamisel. Partneri ülesanneteks on programmi väljatöötamise eestvedamine, tööühma loomine ja liikmete valimine, pilootprogrammi koolitajate ja osalejate valik. Tegevuse 8.5 elluviimisega seotu teostab Innove.
- 3) HITSA on partneriks koolijuhtide (tegevus 8.4 raames) ja õpetajate digipädevuse (tegevus 8.8) arendamisel digiõppe rakendamiseks ning keskselt korraldatavat täiendusõpet toetava e-lahenduse väljaarendamisel (tegevus 8.8). Partneri ülesanneteks on arenguprogrammide jm täiendusõppevormide väljatöötamine, läbiviimine ja korraldus kuni aruandluseni. Kasutuses oleva koolituste haldamise ja koolitustegevuse juhtimise e-lahenduse edasiarendus ning kasutusvõimaluste loomine tegevuse 8.8 sihtrühmale.

Punktis 4 on toodud tegevuste juhtimine. Tegevused hõlmavad alus-, üld- ja kutseharidust ning on seotud Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse, üldhariduse, täiskasvanuhariduse ja õpetajaosakonnaga. Selleks, et tagada kõigi osakondade vastutusalaide huvide esindatus ning tegevuste parem juhtimine, on vajalik, et toetavate tegevuste osas toimub vähemalt kord aastas aruandlus EÕS programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ elluviimist koordineerivas

kogus. Eraldi juhtnõukogu ÕKPAT-ile ei looda. Tegevuste kavandamise ja elluviimise tasandi koordineerimiseks moodustatakse elluviija juurde valdkondlikud töörühmad (EÕS programmis nimetatud kui virtuaalsed õppetoolid), mis koosnevad HTM-i, haridusasutuste juhtide, õpetajate, koolipidajate, elluviija ja teiste asjakohaste sotsiaalsete partnerite esindajatest ning mille peamine töövorm on koosolek. Töörühma koosseis sõltub valdkonnast (näiteks juhtimine, võrgustikutöö). Eelnimetatud töörühmade koosseisud ja töökord määratakse haridus- ja teadusministri käskkirjaga. Töörühmad osalevad täiendusõppe sisu koostamisel, kalenderplaanide ettevalmistamisel, hangete lähteülesannete koostamisel jms.

Elluviija kooskõlastab iga-aastased tegevuskavad, eelarved, aastaaruanded jm EÕS programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ juhtimist koordineeriva koguga. EÕS programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ juhil on õigus määrata programmi esindaja hangete hindamiskomisjoni koosseisu. Elluviija kooskõlastab kirjalikult taasesitatavas vormis EÕS programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ juhtiva HTM osakonnaga tegevuste elluviimisel jooksvalt hankeplaan(d), hankedokumendid (sh tehniline kirjeldus) ja lähteülesanded tegevuste puhul, millele tehnilist kirjeldust ei koostata. Kooskõlastamise nõue kehtib arenguprogrammide, uuringute, analüüside ja küsitluste, e-lahenduste, hindamissüsteemide, mainetegevuste osas, sest need peavad lähtuma riigi seatud prioriteetidest ning nende tulemusi kasutatakse sisendina edasiste tegevuste kavandamisel ja poliitika kavandamisel.

Punktis 5 on määratud abikõlblikkuse perioodiks 1.05.2015-31.12 2018, mis on vastavuses programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ kestusega. Tagasiulatuvalt on abikõlblikud elluviija kulud, mis on tehtud ÕKPAT-i tegevuste ettevalmistamiseks.

Toetatud tegevuse ning sellega saavutatud tulemuste jätkusuutlikkuse tagamiseks nähakse ette mitmete meetmete rakendumist või tegevuste elluviimisega jätkamist peale abikõlblikkuse perioodi. Mitmed toetatavad tegevused on abikõlblikkuse perioodi kestel lõpuni viidud (e-keskkondade loomine, hindamissüsteemide loomine jms). Teadmiste ja oskuste ajakohasena hoidmiseks jätkatakse õpetajate ja haridusasutuste juhtide täiendusõppega. Lõplik väljumisstrateegia koostatakse 2018.a jooksul võttes arvesse uuendatavat Eesti elukestva õppe strateegiat.

Punktis 6 on toodud toetuse andmise eesmärk. Toetuse eesmärgiks on kaasaegse õpikäsituse rakendumise toetamine, luues ajakohased ja mõjusad lahendused õpetajate ja haridusasutuste juhtide hindamiseks, professionaalse arengu toetamiseks ning ameti maine tõusuks.

Toetust antakse tegevustele selleks, et saavutada olukord, kus „haridusasutuste õpikäsitus on isikukeskne, loovust ja innovaatilisust arendav, haridus on tugevamalt seostatud teadmusühiskonna ja innovaatilise majandusega ning noored on aktiivsed ja ettevõtlikud“⁶.

⁶ Tegemist on „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014 – 2020“ prioriteetse suuna „Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ eesmärgi „Õpetajate, õppejõudude, koolijuhtide ja noorsootöötajate

Samuti nähakse ettetegevusi, mille tulemuse aitab kaasa nii õpetaja kui ka direktori ameti maine tõusule ja atraktiivsuse suurendamisele.

Punktis 7 on esitatud dokumendis kasutatavad mõisted. Seletuskirjas kasutatakse mõisteid samas tähenduses.

Punktis 8 on kirjeldatakse toetatavaid tegevusi, tulemusi ja sihtrühma.

ÕKPATi tegevused on valitud vastavalt seirekomisjoni poolt kinnitatud projektivalikukriteeriumidele. Toetusskeemi koostamisel lähtuti järgmistest kriteeriumidest:

- mõju meetme eesmärkide saavutamisele;
- põhjendatus;
- kuluefektiivsus;
- toetuse saaja suutlikkus projekti ellu viia;
- mõju läbivatele teemadele (regionaalsele arengule, ühtsele riigivalitsemisele või infoühiskonna edendamisele).

Eelnõu punktis 8 on toodud üheksa tegevust. Tegevuste juurde on märgitud seos EÕS-iga. Tegevused on järgnevad:

- 1) tegevus 8.1. Õpetajate ja haridusasutuste juhtide professionaalse arengu edendamine koostöövõrgustike kaudu (EÕS p 1.3);
- 2) tegevus 8.2. Kutseõppeasutuste õpetajate kompetentsi hoidmine ja tõstmine (EÕS p 1.3);
- 3) tegevus 8.3. Õpetajaameti kuvandi nüüdisajastamine ja maine tõstmine ameti väärtustamiseks (EÕS p 2.4);
- 4) tegevus 8.4. Koolijuhtide täiendusõppesüsteemi nüüdisajastamine ja koolijuhtide kompetentside arendamise toetamine (EÕS p 1.3);
- 5) tegevus 8.5. Koolidirektorite järelkasvuprogrammide loomine ja läbiviimine (EÕS p 2.3);
- 6) tegevus 8.6. Koolimeeskondade ühine õppimine haridusuuenduste rakendamiseks (EÕS p 1.3 ja p 1.4);
- 7) tegevus 8.7. Haridusasutuste juhtimise ja toimimise tõhustamine koolimeeskonna hindamist ja arendamist toetavate süsteemide ja vahendite väljatöötamisega ning kasutuselevõtuga (EÕS p 1.3, p 2.1, p 2.2, p 2.3);
- 8) tegevus 8.8. Õpetajate digipädevuse arendamine digiõppe rakendamiseks ning keskselt korraldatavat täiendusõpet toetava e-lahenduse väljaarendamine (EÕS p 1.3);
- 9) tegevus 8.9. Uuringute ja analüüside tellimine (EÕS strateegilise eesmärgi nr 1 ja nr 2 läbiv teema).

Toetatav tegevus 8.1. („Õpetajate ja haridusasutuste juhtide professionaalse arengu edendamine koostöövõrgustike kaudu“) edendab võrgustike koostööd võrgustike sees ja võrgustike vahel. Korraldatavate tegevuste eesmärgiks on rakendada õppekava, juurutada uuenev õpikäsitus

õpetamispädevuse parandamine, et rakenduks iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetav, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendav õpikäsitus kõigil haridustasemetel ja –liikides” meetme „Õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate professionaalse arengu toetamine“ eesmärgiga.

õppeprotsessis ning arendada professionaalset kapitali haridusasutustes. Eelpool kirjeldatud eesmärgi saavutamiseks viiakse läbi mõttekodasid, seminare ning teisi õpiüritusi. Konkursi korras võimaldatakse võrgustikel taotleda vahendeid eelkirjeldatud eesmärki toetavate tegevuste läbiviimiseks. Taotlemisel tuleb võrgustikel esitada aastane tegevuskava. Täpsemalt on tingimused sätestatud punktis 14.

Võrgustike jätkusuutlikkuse tagamiseks ja võimekuse tõstmiseks viiakse läbi üleriigiliste võrgustike juhtide täiendusõpet sh teiste riikide kogemusega tutvumist ja koostöö arendamist. Kahe viimati nimetatud vormi puhul on eelduseks, et osalemisega kaasneb külastatavas riigis ettekanne, seminar, koolitus või muu õpiüritus, mille raames tutvustatakse Eesti õpetajate ja/või koolijuhtide võrgustikutööd.

Süsteemseks info vahetamiseks ja võrgustikutöösse uute liikmete kaasamiseks luuakse võimalus elektrooniliste kanalite kasutamiseks ja nende kaudu võrgustikutöö info levitamiseks.

Lisaks võrgustikele, mis koondavad enamaid kui ühe haridusasutuse personal, viiakse läbi täiendusõpet õppeasutuste siseste professionaalsete õpikogukondade juhtimisvõimekuse tõstmiseks. Uuringud kinnitavad, et ühine õppimine on tõhus täiendusõppe vorm ja aitab tegevuspraktikaid ühtlustada. Õpikogukondade eestvedajatel on selle mõtteviisi levitamisel kanda väga oluline roll.

Lisaks kavandatakse iga-aastaselt viia läbi tunnustussüritust, mille käigus tunnustatakse parimaid õppekava rakendumist toetavaid tegevusi ning levitatakse nende edulugusid. Selleks loob elluviija tunnustusmudeli statuut, töötab välja tegevuste hindamiskriteeriumid ning kooskõlastab need HTM üldharidusosakonnaga. Väljatöötatud mudelit ja kriteeriumeid rakendatakse järjepidevalt.

Tegevus tulemusel on kasvanud võrgustike tegevusvõimekus ning võrgustikel on väljakujunenud roll ja ülesanded õpetajate ja haridusasutuste juhtide professionaalse arengu toetamisel.

Tegevuse sihtrühmaks on võrgustikud, haridusasutuste professionaalsed õpikogukonnad.

Tegevusega 8.2. (Kutseõppeasutuste õpetajate kompetentsi hoidmine ja tõstmine) luuakse võimalused viia kutseõppeasutuste ning kutseõppeasutuste ja tööandjate koostöös läbi täiendusõpet kutseõpetajate erialateadmiste ja oskuste (sh võimekus õpetada täiskasvanud õppijaid) hoidmiseks ja tõstmiseks. Samuti korraldatakse kutseõpetajate ja kutseõppeasutustes töötavate üldharidusainete õpetajate täiendusõpet erialaainete ja üldharidusainete ning üldpädevuste lõimimiseks ning uuendatud õppekavade rakendamiseks. Viiakse läbi täiendusõpet koostöös teiste riikide kutseõppe kompetentsikeskuse rolli kandvate organisatsioonidega.

Võimaldamaks kutsekeskhariduse vene õppekeele rühmades üleminekut eestikeelsele õppele aastaks 2020 on üheks alategevuseks kutseõppeasutustes töötavate õpetajate eesti keele õppe korraldamine. EHIS andmetel (05.mai 2015.a seisuga) töötab kutseõppeasutustes kokku 2283 õpetajat. Neist 104 õpetaja (4%) riigikeele oskuse tase on infosüsteemi kantud andmete põhjal madalam kui C1 tase (1

õpetaja A2 tasemel, 51 õpetajat B1 tasemel, 52 õpetajat B2 tasemel). Arvestades asjaolu, et 200 õpetaja (9%) osas puudub märge keeleoskuse taseme kohta, siis vajadus keeleõppe järgi on veelgi rohkematel õpetajatel. Kutseõppeasutustes töötavate õpetajate seas on suur osakaal õpetajatel, kes töötavad osalise tööajaga. EHIS andmetel töötab 63% kutseõppeasutuste õpetajatest (1430 õpetajat) tööajaga 50% või enam ning nende seas on 90 õpetajat, kelle keeleoskuse tase on madalam kui C1. Analüüsidest eeltoodud andeid nähtub, et keeleõppe sihtrühma prognoos võimaldab valida masskoolituse asemel tõhusamaid keeleõppe vorme.

Arvestades uuringute tulemusi viiakse läbi keeleõppeprogramme, mille õppemaht on vähemalt 200 tundi⁷ ning millesse on integreeritud eesti kultuuri õppimise komponent ning mis põhinevad tänapäevastel võõrkeelte õppimise meetoditel (sh interaktiivsed keeleõppetegevused, õppimine mitteformaalses keskkonnas, keelepraktika eestikeelses töökeskkonnas, kommunikatiivsed õppemethodikad, keeleklubid, õppimine mentori toel, e-õppe ja mentori toel õppimise kombineerimine jms). Ei korraldata keeleõppe programme, mille valdavaks osaks on auditoorne õpe ja/või milles puuduvad interaktiivsed keeleõppetegevused ja/või millel puudub eesti keele praktiseerimise võimalus keelekeskkonnas.

Tegevuse tulemusel on kutseõpetajate erialane kompetents ajakohane. Kutseõppeasutustes töötavate õpetajate kompetents võimaldab rakendada uuendatud õppekavasid ning on olemas tugi kutsekeskhariduses eestikeelsele õppele üleminekuks kavakohaselt ja tähtaegselt.

Tegevuse sihtrühmaks on kutseõppeasutustes töötavad õpetajad ja koolijuhid.

Tegevus 8.3. (Õpetajaameti kuvandi nüüdisajastamine ja maine tõstmine ameti väärtustamiseks) on ajendatud TALIS 2013 tulemustest. TALIS 2013 andmetel leiab 86% õpetajatest (TALIS keskmine näitaja oli 69%) ning 88% koolijuhtidest, et õpetajaamet ei ole ühiskonnas väärtustatud (TALIS keskmine näitaja oli 56%). Sama uuring tõi välja, et õpetajate arusaam oma töö väärtusest on esmajoonel tugevasti sõltuv sellistest teguritest nagu õpetajaameti mediakuvand, töötasu suurus, õppekava maht, õpetajate positsioon lastevanemate ja õpilaste silmis, töökoormus jne. Tegevuse raames töötatakse välja õpetajaameti maine ja kuvandi kontseptsioon (sh kommunikatsiooniplaan), rakendatakse seda ja hoitakse ajakohasena. Kontseptsioon ja seda toetav kommunikatsiooniplaan on alusdokumendiks, millega peab kooskõlas olema kõik tegevuse 8.3 raames korraldatav. Õpetajaameti maine ja kuvandi kontseptsiooni väljatöötamist teostab partner Haridus – ja Teadusministeerium. Kontseptsiooni rakendamist teostab elluviija.

Õpetajaskonna vananemine on üks lahendamist vajavatest ülesannetest. Numbrid näitavad, et alus-, üld- ja kutsehariduses töötas 2014/2015. õa alguses 24 224 õpetajat (õpetaja arvestuslikke ametikohti oli 20 666). Vanuserühmadest moodustasid kõige suurema osakaalu õpetajad vanuses 50–59 (7135 inimest ehk

⁷ Pedagogy and second language learning: Lessons learned from Intensive French. Joan Netten, Claude Germain. (2005)

29,5% õpetajaskonnast). Alla 30-aastaseid õpetajaid oli 2474 (10,2%) ja üle 60-aastaseid 3477 (14,4% kogu õpetajaskonnast). Ameti atraktiivsemaks muutmine noorte ja tööelus karjääripöret kavandavate isikute seas on üks osa lahendusest. Seetõttu sisaldab tegevus sihtrühmapõhiseid tegevusprogramme (projekte). Sihtrühmast tulenevalt luuakse tegevusprogrammid juba õpetajana töötavatele isikutele, karjääripöret kaaluda võivatele täiskasvanutele ning noortele, kes võiks kaaluda õpetajaks õppimist. Läbiviidavate tegevuste seas on ka erinevaid infoüritusi, info- ja reklaammaterjalide koostamist ja levitamist, artiklite kirjutamist ja avaldamist ning meediaga suhtlemist, edulugude kaardistamist ja kajastamist, regionaalsete teavitustegevuste koordineerimist ja/või läbiviimist jt kommunikatsiooniplaanile iseloomulikke tegevusi. Korraldatakse õpetajaametit tutvustavate üritussarjade läbiviimist, õpetajakoolituse üliõpilaste külaskäike haridusasutustesse, avatud uste päevade läbiviimist haridusasutustes ja kõrgkoolides, võimaldatakse huvilistel olla tudengivarjuks õpetajakoolituse üliõpilastele, võimaldatakse õpetajate töövarjuks olemist, karjäärimissidel osalemist, noortele suunatud infoüritustel osalemist jt ametit atraktiivselt tutvustavaid tegevusi.

Koolide kui tööandja atraktiivsuse tõstmiseks ja parimate tööandjate värbamiskampaaniatega konkurentsivõimelisuseks võimaldamiseks luuakse ja hallatakse kesket karjäärilehte (e-keskkond). See e-keskkond koondab endas info õpetajaks õppimise võimaluste, ameti sisu, karjääri võimaluste, edulugude, vabade ametikohtade, ametiga tutvumise võimaluste vahendamiseks jmt. Töötatakse välja ja levitatakse trüki- ja/või *online* meedias kasutatavad värbamismaterjalid, mida koolid saavad soovi korral kohandada ja oma värbamiskampaanias kasutada.

Töötatakse välja ja viiakse läbi õpetajaameti tutvustusprogramm. Tutvustusprogrammi kandideerimiseks luuakse vastav statuut. Tutvustusprogrammi peamiseks sihtrühmaks on noored, kes on saavutanud positiivselt eristuvaid tulemusi õppe- ja/või huvitegevuses. Tutvustusprogrammi raames saavad osalejad tutvuda inspireerivate õpetajate tööga nii Eestis kui mõnes teises riigis. Tutvustusprogrammi korraldatakse vastavalt vajadusele.

Tegevuste tulemusel on olemasolevad ja kavandatud uued tegevused õpetajaameti väärtustamiseks ühiskonnas integreeritud tervikuks. Tegevuste tulemusel tunnevad õpetajad oma ametit väärtustatuna kui aastal 2013 (aluseks võrdlus TALIS 2014 tulemustega) ning mainekuvandi mõõtmised näitavad, et ühiskond teadvustab õpetajaameti mitmekülgsust ja hindab ameti kuvandit positiivselt.

Tegevuse sihtrühmaks on õpetajad ja koolijuhid. Sihtrühma kuuluvad ka noored, kes võiks õpetajaks õppida ning varasema töökogemusega inimesed, kes võiksid kaaluda pöret tööelus.

Tegevus 8.4. (Koolijuhtide täiendusõppesüsteemi nüüdisajastamine ja koolijuhtide kompetentside arendamise toetamine)

Haridusuuringud näitavad, et direktoril on oluline roll õpikeskkonna kujundamisel ja seeläbi ka õpitulemuste saavutamisele. Sellekohaseid näiteid leiab nii rahvusvahelistest uuringutest (näiteks OECD, *Improving School Leadership*, 2008; McKinsey, *How the World's Most Improved School*

Systems Keep Getting Better, 2010) kui ka Eestis läbiviidud uuringutest. Sellest lähtuvalt on ÕKPAT-is toetavate tegevuste hulgas olulisel kohal koolijuhtidele suunatud tegevused.

Korraldatakse koolijuhtide tööalase täiendusõppe läbiviimist professionaalse kapitali kujundamiseks ja arendamiseks haridusasutuses sh juhtimiskompetentsi tõstmiseks, mentori rolli omandamiseks, õppe- ja kasvatusprotsessi juhtimise olulisuse teadvustamiseks ning uueneva õpikäsituse rakendamiseks. Täiendusõppe raames luuakse koolijuhtidele ühtlasi võimalus üksteiselt õppimiseks, kogemuste vahetamiseks nii Eestis kui ka väljaspool, uusimate juhtimismeetodite jms praktiliseks õppimiseks ja kogemiseks nii haridussektori sees kui selle väliselt ning võimaldatakse osalemist rahvusvahelises teadmisteringluses jms. Tegevuse raames tuleb arenduslahendusi pakkuda kompetentsimudelid kirjeldatud kompetentside lõikes ning erinevatel tasemetel. Tasemed peavad katma nii alustava juhi, kogenud juhi kui ka meistriklassi taseme. Arenduslahenduste väljatöötamisse tuleb kaasata praktiseerivad koolijuhid, poliitikakujundajatest ametnikud, praktikud teistest sektoritest ning ülikoolide õppejõud.

Vajadusel korraldatakse mentori tugi alustavate ja/või algajate üld- ja kutseõppeasutuste direktorite ja õppealajuhatajate (või mõnd teist ametinimetust kandvat, kuid sama rolli täitvale koolijuhile) toetamiseks. Teenuse saajad valitakse motiveeritud avalduse alusel. Avalduse võib esitada nii teenuse saaja ise kui ka tema vahetu juht. Mentori teenust osutavad teenuse saajaga sama ametipositsiooniga kogenud kolleegid haridusasutustest, kes on eelnevalt läbinud elluviija poolt korraldatud mentorite arenguprogrammi ja arvatud vastavasse salve. Teenuse saajal on võimalus salve valitute seast valida endale sobivaim. Teenuse saaja peab valiku tegemisel arvestama enda ees seisva lahendamist vajava ülesande valdkonda.

Coachi teenust võimaldatakse üldhariduskooli ja/või kutseõppeasutuse direktorile, kellel on vaja arengupartnerit organisatsioonis toimuvate ümberkorralduste faasis, muutuste juhtimise käigus või tulenevalt keskse hindamise käigus saadud tagasisidest oma tegevusele/sooritusele. Coach on arengupartneriks kogenud direktorile ning teenuse osutajaks võivad olla isikud nii haridussektorist kui ka teistest sektoritest. Teenuse saajad valitakse motiveeritud avalduse alusel. Avalduse võib esitada nii teenuse saajast direktor ise kui ka tema vahetu juht. Arengupartnerite tegevus on kavandatud individuaalse nõustamisena nii kohtumiste käigus kui ka kommunikatsioonivahendite toel (online – nõustamine). Teenuse osutajad ehk coachid valitakse konkursi korras ja arvatakse vastavasse salve. Elluviija koostab coachide valimise korra ja kooskõlastab selle enne rakendamist HTM-i õpetajaosakonnaga. Teenuse saajal ehk direktoril on võimalus salves olevate coachide seast valida endale sobivaim. Teenuse saaja peab valiku tegemisel arvestama enda ees seisva lahendamist vajava ülesande valdkonda.

Teatud teemade puhul on kriitiliselt oluline, et koolitajal on kestev praktiline kokkupuude ka õppetööga klassiruumis ja kes oskaks õpetatavat hästi edasi anda. Seda enam, et probleemid ja vajadused koolis ning õppetöös muutuvad kiiresti – mitme aasta tagune koolitaja tegevus õpetajana ei pruugi olla piisav,

et vajalikku teemat edasi anda ja reaalsele probleemidele praktilisi soovitusi jagada⁸. Mitmed teemavaldkonnad vajavad spetsiifilisusest tulenevalt sisekoolitajaid (näiteks rahastamine, töökorraldus, õppetöö kohandamine, kujundav hindamine). Samas on olukord, kus mitmed sellised teemavaldkonnad püsivad ühe või kahe sisekoolitaja peal. Selline korraldus ei ole jätkusuutlik. Seetõttu korraldatakse haridusvaldkonna sisekoolitajate värbamist, valikut ja arendamist.

Valdav osa nii haridusvaldkonna teadusartiklitest kui ka kirjandusest ilmub inglise keeles. Tulenevalt koolijuhtide ja õpetajate vanuselisest jaotusest ja varasema aja haridussüsteemist, kus inglise keel ei pruukinud olla suure osa tänaste koolijuhtide ja õpetajate võõrkeeleõpingute osaks, toetatakse õppimise tõhustamiseks tänapäevase tunnustatud erialase ja ametialase kirjanduse eesti keelde tõlkimist, väljaandmist ja levitamist ning kohandatakse teadusartikleid laiemale sihtrühmale (sh õpetajad) mõistetavaks ja avaldatakse neid.

Tegevuse tulemusena on koolijuhtide täiendusõpe süsteemne, kvaliteetne ja vajaduspõhine. Kompetentsimudelid kirjeldatud kompetentside arendamine on toetatud erinevate professionaalset arengut toetavate arenduslahendustega nii algajatele kui ka kogunud koolijuhtidele. Parenenud on erialase ja ametialase kirjanduse ja teadusartiklite kättesaadavus ja loetavus. Haridusvaldkonna spetsiifilised valdkonnad on kaetud sisekoolitajatega.

Tegevuse sihtrühmaks on koolijuhid ja õpetajad. Õpetajad on sihtrühmaks kahes alategevuses: a) sisekoolitajate seonduv ning b) eri- ja ametialase kirjanduse kättesaadavamaks tegemine.

Tegevusega 8.5. (Koolidirektorite järelkasvuprogrammide loomine ja läbiviimine) töötatakse välja ja viiakse läbi koolidirektorite järelkasvuprogramme. Vajadusel luuakse järelkasvuprogrammi raames doonortöökohti. EHIS andmetel on perioodil 2012/2013 õa – 2014/2015 õa üldhariduskoolide uued direktorid moodustanud ca 10% direktorite üldarvust. Õppeaasta 2012/13 alguses oli uusi koolijuhte 43, aasta hiljem 56 ning 2014. aasta septembris alustas direktoritena üldhariduskoolides 39 isikut. Kooli vahetanud isikute arv on samal perioodil püsinud 3% ringis (keskmiselt 17 isikut). Kutseõppeasutuste puhul on direktorite liikumine olnud minimaalne (keskmiselt 2 uut direktorit aastas ning üks kooli vahetav juht).

Järelkasvuprogrammi eesmärk on tutvustada ametit haridussektori välistele isikutele, meelitada ligi ja hoida võimekaid tegijaid haridussektoris, luua karjääriperspektiiv haridussektoris töötavatele isikutele ning tekitada koolidirektorite reserv. Järelkasvuprogrammis osalejad valitakse konkursi alusel. Programmi edukate lõpetajate sidumiseks haridussektoriga toetatakse vajadusel doonortöökohta või doonortöökohtade loomist. Doonortöökohta loomise kaudu toetatakse tööandjat (kooli pidaja), kes võtab tööle programmi lõpetanu. Tööandja saab palgatoetust järelkasvuprogrammi lõpetanust uue töötaja palgakulude katmiseks esimesel tööaastal. Toetatakse üksnes nende doonortöökohta loomist, mis on

⁸ Õpetajate täiendusõppe uuring. Balti Uuringute Instituut (2014)

saanud kooskõlastuse elluviijalt. Doonortöökoha loomise avaldus tuleb esitada elluviijale. Elluviija kehtestab vatsava vormi ja menetlemise korra ning kooskõlastab need eelnevalt HTMiga.

Tulemus: Koolipidajad on programmist teadlikud ja väärtustavad seda, tunnustades edukat programmis osalemist koolijuhhi kandidaatide kvaliteedimärgina ning soovivad leida kandidaate oma kooli juhi kohale just selle programmi läbinute seast. Programmis osalejad on kõrgelt motiveeritud võtma koolijuhhi rolli ning on saanud selleks olulise arengukiirenduse. Neil on olemas vajalikud põhiteadmised, -oskused ja -hoiakud ning kogemused õpilaste õppimisele olulist mõju avaldavate juhtimisülesannete elluviimisest. Nad on pühendunud kooli arendamisele keskkonnana, mis toetab maksimaalselt õppijate arengut ja vastab ühiskonna muutuvatele vajadustele. Programmi tulemusena muutub koolijuhtimine populaarsemaks ja teadlikumaks valikuks.

Tegevuse sihtrühmaks on koolipidajad, üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste juhiks soovijad: a) kes töötavad järelkasvuprogrammi kandideerimise ajal haridussektoris mõnel muul ametikohal kui direktor, b) haridussektori välised isikud.

Tegevus 8.6. (Koolimeeskondade ühine õppimine haridusuuenduste rakendamiseks) on suunatud koolimeeskondade koostöö ja ühise õppimise toetamisele. TALIS 2013 tulemustest selgus, et Eesti õpetajate koostööd iseloomustab küll tihe igapäevane teabevahetus, kuid kõrgetasemelist professionaalset koostööd on suhteliselt vähe (nt u 1/3 õpetajatest pole kunagi külastanud kolleegide tunde ega andnud neile tagasisidet). Veidi enam kui kolmandik õpetajatest ei ole õpetanud ühtse meeskonnana samas klassis. Ligi 11% õpetajatest pole osalenud erinevate klasside ja vanuserühmade vahelises ühistegevuses (nt projektid) ning veidi üle 6% õpetajatest ei ole osalenud koostööl põhinevas professionaalses enesearenduses. Ligi 7% õpetajatest pole teinud koostööd teiste sama kooli õpetajatega, et tagada õpilaste õppeedukuse hindamine ühtsete standardite alusel ning sama suur osakaal õpetajatest ei ole vahetanud kolleegidega õppemetoodilist materjali.

Tegevuse raames korraldatakse elluviija poolt õpiüritusi, milles käsitletakse ühte või kombineeritult mitut järgnevat teemavaldkonda: haridusvaldkonna üldised suundumused, haridusuuendused, kaasava hariduse põhimõtete rakendamine, perioodi haridusprioriteedid, töökorraldus, töösuhted, töökeskkond – ja kliima, töötajate hindamine jt organisatsioonikultuuri kujundamise ja selle teadliku juhtimisega ning professionaalse kapitali loomisega seotud tegevusi.

Õpetajate mõjusamaks toetamiseks probleemide lahendamisel ning ennetustöö ja kaasava hariduse põhimõtete rakendamiseks antakse toetust koolimeeskonna koolitusteks, milles osalevad ka tugispetsialistid. Eelkirjeldatud õpiürituste raames soodustatakse õpikäsituse juurutamiseks haridusasutuste sisest, haridusasutuste omavahelist, haridusasutuste ja kohalike kogukondade, haridusasutuste ja kõrgkoolide koostööd. Kogukonna liikmeid kaasatakse haridusküsimuste aruteludesse. Nendel eesmärkidel viiakse läbi töötube, ümarlaudasiid, seminare, mõttekodasiid, konverentse, messe jms õppimise ja infojagamise üritusi.

Tegevuse tulemusel on ühise õppimise kultuur saanud osaks haridusasutuste organisatsioonikultuurist. Ühine õppimine on kujunenud nii õpetajate kui ka koolijuhtide tööaja komponendiks. Kaasamise tulemusel mõistab kohalik kogukond paremini haridusvaldkonna suundumusi ja valikuid. Koolimeeskondade ühine õppimine ja koostöö haridusasutuste vahel on aidanud kaasa kaasava hariduse põhimõtete juurutamisele haridusasutustes sh kaasava hariduse kontseptsiooni rakendumisele.

Tegevuse peamiseks sihtrühmaks on õpetajad. Tegvustesse kaastakse koolijuhid, sest ilma juhtide osaluseta muudatused ei jõustu ning tugispetsialistid alus-, üld- ja kutsehariduses. Lisaks on tegevust sihtrühmaks õppejõud, kõrgkoolide struktuuriüksuste juhtivtöötajad, haridus-, sotsiaal-, õigus- ja regionaalpoliitika valdkonna ametnikud, kohalike omavalitsuste juhtorganite liikmed ning haridus-, sotsiaal-, ja õigusvaldkonna ametnikud, kohalike omavalitsuste piirkondlike ja üleriigiliste liitude juhtorganite liikmed, registreeritud lastevanemate ühenduste esindajad, registreeritud õpilaste ühenduste esindajad, registreeritud õpetajate ja haridusasutuste juhtide ühenduste juhtorganite liikmed, haridusvaldkonnas tegutsevate sihtasutuste, osaühingute, mittetulundusühingute, usaldusühingute töötajad ja juhid, haridusasutuse tegevuspiirkonna kogukonna liikmed.

Tegevuse 8.7. (Haridusasutuste juhtimise ja toimimise tõhustamine koolimeeskonna hindamist ja arendamist toetavate süsteemide ja vahendite väljatöötamisega ning kasutuselevõtuga) raames töötatakse välja täiendusõppe kvaliteedikriteeriumid, rakendatakse neid ja hoitakse ajakohasena. Töötatakse välja hindamissüsteeme, rakendaks neid, arendatakse edasi. Korraldatakse juhtimisprotsesse toetavate e-lahenduste loomist/edasiarendust, kasutuselevõttu ja kasutamist.

Töötatakse välja ja hoitakse ajakohasena indikaatorite süsteem täiendusõppe kvaliteedi hindamiseks. Süsteemi väljatöötamisel lähtutakse täiskasvanute koolituse seaduses ja täienduskoolituse standardis toodud üldistest printsiipidest ja kehtestatud nõuetest. Kvaliteedikriteeriumeid rakendatakse õpetajate ja koolijuhtide täiendusõppe (eelkõige koolituse) pakkujatele, kes viivad läbi keskselt rahastatavat täiendusõpet.

Korraldatakse hindamis põhimõtete, -mudelite ja -standardite väljatöötamist ja/või uuendamist, rakendamist, ajakohasena hoidmist ja neid toetavate e-lahenduste (andmekogud, e-lahendustel põhinevad töövahendid jmt) väljatöötamist ja/või edasiarendamist, et parendada teadlikkust kasutusvõimalustest, teabe edastamist, vahendamist, töötlemist, kättesaadavust, säilitamist ning hõlbustada töötajate eesmärgistamist, hindamist (sh enesehindamine) ja teisi talendijuhtimise tegevusi.

Korraldatakse organisatsioonide ja töötajate hindamis põhimõtete ja -vahendite kasutuselevõttu hõlbustavaid tegevusi sh pilootprogrammid väljatöötatu testkasutuseks. Samuti ka seminare, töötubasid, treeninguid jt üritused, mille raames pakutakse hindamis pädevust arendavaid õppimisvõimalusi hindamist läbiviivatele isikutele (sh enesehindamine) ja hindamisprotsessi korraldajatele, et tagada

hindamise ühtlane kvaliteet, hindajate kõrge professionaalsus, sõltumatus, ühtne tegevuspraktika ja töökorraldus.

Korraldatakse koolidirektorite keskse hindamise hindamiskomisjonide liikmete (kes ei ole suunatud komisjoni tööandja poolt ja oma põhiülesannete raames) ja hindamiskonsultantide töö tasustamist. Hindamiskonsultandid valitakse avaliku konkursiga ja nende ülesandeks on eelhindamiste läbiviimine ja hindamisraportite koostamine, esitamine ning esitlemine hinnatavale, hindamiskomisjonile ja hinnatava vahetule juhile.

Tegevuse tulemusel on keskselt korraldatav ja rahastatav täiendusõpe kvaliteetne, sihtrühma enesehindamispädevus on tõusnud ning professionaalset arengut toetavaid arenduslahendused valitakse teadlikumalt. Professionaalset arengut toetavad tegevused on toetatud tänapäevaste e-lahendustega ja sihtrühm kasutab neid. Hindamis põhimõtted, -mudelid ja/või teised tänapäevased lahendused on loodud, sihtrühmale kättesaadavaks tehtud ja kasutuses. Hindamissüsteem on kooskõlas tänapäevaste põhimõtetega ning võimaldab saavutada seatud eesmärgid.

Tegevuse sihtrühmaks on õpetajad, koolijuhid, haridussektori koolitajad, haridusametnikud, õpetajate ja haridusasutuste juhtide täiendusõpet korraldavad isikud, haridusasutuste juhtide vahetud juhid, konkursi korras hindajateks valitud isikud.

Tegevus 8.8. (Õpetajate digipädevuse arendamine digiõppe rakendumiseks ning keskselt korraldatavat täiendusõpet toetava e-lahenduse väljaarendamine) edendab õpetajate ja koolijuhtide digipädevusi õppeprotsessi kaasajastamiseks. TALIS 2013 tulemused näitasid, et ligi neljandik Eesti õpetajatest tunneb suurt vajadust õpetamiseks vajalike info- ja kommunikatsioonitehnoloogia oskuste, viiendik aga töökohal kasutatavate uute tehnoloogiate järele. Digipädevuste arendamisel toetatakse kompetentside arendamist kaasaegsetel meetodikatel ja tehnoloogiatel põhineva õppeprotsessi kavandamiseks ja läbiviimiseks alus-, üld- ja kutsehariduses. Korraldatakse täiendusõpet töös vajalike haridustehnoloogiliste pädevuste omandamiseks, teadmiste, oskuste ja kogemuse omandamiseks digitaalse õppematerjali kasutamiseks, loomiseks ja jagamiseks. Arutelude ja praktilise tegevuse kaudu innustatakse meeskondi leidma just oma organisatsioonile sobilikke lahendusi.

Kavandatav täiendusõpe ei dubleeri EÕS digipöörde programmi alusel toetatavaid tegevusi. Digipöörde programmi alusel toetatavad tegevused on ennekõike seotud programmi raames väljatöötatava kasutuselevõtuks korraldatava täiendusõppega.

Täiendusõppevajaduse ja võimaluste väljaselgitamise võimekuse tõstmiseks arendatakse edasi HITSA olemasolevat täiendusõppe korraldust ja info levikut toetavat e-lahendust. Laiendatakse olemasoleva e-lahenduse kasutajate sihtrühma, et rakendada e-lahendus kogu keskselt korraldatava täiendusõppe kasutusse. Arendatakse välja, võetakse kasutusele, kasutatakse ja hoitakse ajakohasena täiendusõppe e-keskkond, mis võimaldab jagada ja hallata täiendusõppe infot, registreeruda õpiüritustele, anda

tagasisidet, koostada kokkuvõtteid koolitusarvestuse tarbeks ning hõlbustab informatsiooni (sh andmed) edastamist, vahendamist, töötlemist, kättesaadavust, säilitamist jmt.

Tegevuse tulemusel rakendatakse õppeprotsessi planeerimisel ja läbiviimisel kaasaegseid tehnoloogilisi vahendeid (sh ise täiendusõppes õppija rollis olles) eesmärgipäraselt. Tehnoloogilisi vahendeid kasutatakse oskuslikult õppijate innovaatilisuse, uurimistöö ja õppimise toetamiseks ning koostöö tegemiseks õppijate ja teiste kogukonnaliikmetega. Keskelt korraldatava õpetajate ja koolijuhtide täiendusõppe korraldus, haldus ja arvestus on toetatud tänapäevase e-lahendusega ning võimaldab kavandada jätkutegevusi teadlikumalt ja operatiivsemalt.

Sihtrühmaks on täiendusõppe puhul õpetajad. E-lahenduse kasutuse sihtrühmaks on täiendavalt ka koolijuhid, haridussektori koolitajad, haridusametnikud, õpetajate ja haridusasutuste juhtide täiendusõpet korraldavad isikud, haridusasutuste juhtide vahetud juhid.

Tegevuse 8.9. (Uuringute ja analüüside tellimine) sisuks on õpetajate ja koolijuhtide valdkonna poliitikakujundamiseks vajalikes rahvusvahelistes uuringutes osalemine (sh osalemiseks ettevalmistus), uuringute läbiviimine, tulemuste avaldamine ja levitamine ning nende põhjal riigipõhiste analüüside või teiste arendustegevuste teostamine (sh ettevalmistus, läbiviimine, tulemuste avaldamine ja levitamine). Samuti tellitakse varem teostatu ja rakendatu osas levimuse, mõju ja arenguga seotud uuringuid, analüüse jm arendustegevusi, saamaks sisendit edasiseks valdkonna korralduseks. Korraldatakse ka uuringute ja analüüside läbiviimist EÕS programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ tegevuste tulemuslikkuse ja mõju hindamiseks.

Tegevuse tulemusel põhinevad valdkonna kujundamise ja arendamise otsused ning tegevuste tulemuslikkuse hinnangud uuringute ja analüüside tulemustel.

Tegevuse sihtrühmaks on õpetajad, koolijuhid, kohalike omavalitsuste ametnikud, poliitikakujundajatest ametnikud.

Punktis 9 esitatakse tegevuse oodatavad tulemused ja toetuse kasutamise tulemusena eeldatavalt saavutatavad tulemus- ja väljundnäitajad. Aastaks 2018 nähakse, et ÕKPAT-i vahendite eest on koolitusel osalenud 2022 õpetajat ja 850 haridusasutuse juhti. Tegevuste juurde märgitud algtase null tähendab algtaset käesoleva programmi mõttes.

Tulemusnäitaja „Osakaal koolitustel (maht vähemalt 30 ak tundi) osalenud õpetajatest, haridusasutuse juhtidest ja noorsootöötajatest, kes said koolituse lõppedes kvalifikatsiooni“ saavutamisel loetakse osaluskordi, mitte isikuid, kes osalesid koolitustel, st kui sama isik osaleb kahel erineval koolitusel (maht vähemalt 30 ak tundi), panustab see tulemusnäitajasse kahe ühikuga. Osaluskorraks loetakse õpiüritust, mille maht oli vähemalt 30 akadeemilist tundi.

Väljundnäitajates osalenute arvestamisel loetakse samuti osaluskordi ning seejuures arvestatakse nii õpiürituse täies mahus läbinuid kui ka katkestajaid.

Punktis 10 esitatakse tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele.

Regionaalne areng

Õpetajate ja koolijuhtide professionaalsuse kasv (sh direktorite hindamine) aitab kaasa koolide õppekvaliteedi tõstmisele piirkondades ja edendab seeläbi kaudselt piirkondade kestlikku ja ühtlasemat arengut. Kavandatud tegevused hõlmavad kogu Eestit, tegevustesse on kaasatud erinevates piirkondades paiknevad haridusasutused ja toetatakse haridusvaldkonnas piirkondlikul tasandil tehtavat. Tegevuste planeerimisel arvestatakse regionaalseid eripärasid ja täiendusõpet pakutakse ning teavitustegevusi korraldatakse üle Eesti. Viimane on näide regionaalse eripära arvestamisest, sest näiteks saartel töötavate õpetajate ja koolijuhtide täiendusõpet korraldatakse võimaluse korral kohapeal, et kasutada otstarbekalt aega ja muid ressursse. Kui täiendusõpe toimub suuremates tõmbekeskustes, siis arvestatakse õpiürituste korraldamisel ja läbiviimisel näiteks ühistranspordi võimalusi (näiteks praami graafik, busside graafikud jms).

Infoühiskonna edendamine

Kavandatud tegevused aitavad kaasa infoühiskonna edendamisele läbi õpetajate ja koolijuhtide kasvava oskuse kasutada tööalaselt erinevaid e-lahendusi (täiendusõpe, mentorlus, coaching, enesehindamine, tagasiside andmine jms tegevuste raames). Samuti kasutatakse tegevuste elluviimise ja infovahetuse korraldamisel võimalikult palju infotehnoloogilisi lahendusi. Kavandatud tegevused aitavad kaasa Infoühiskonna Arengukava 2020 rakenduskavas HTM vastutusel oleva tegevuse "Jätkatakse õpetajate ja õppejõudude koolitust õpilastele IKT baasoskuste andmiseks" elluviimisele. Tegevused toetavad IKT kasutamise edendamist aineõpetuses ehk kõigis koolitundides, arendatakse õpetajate ja koolijuhtide kompetentsi, sh jätkatakse õpetajate täiendusõpet õpilastele IKT baasoskuste andmiseks, uute kursuste ja meetodikate katsetamiseks ja õpetajate kogukondade tegevust innovaatiliste praktikate levitamiseks.

Võrdsete võimaluste tagamine

Tegevused panustavad kaasava hariduse põhimõtete rakendumisele õpetajate ja haridusasutuste juhtide töös. Kaasava hariduse all on programmis peetud silmas Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse agentuuri poolt kokkulepitud definitsiooni, mille järgi on kaasava haridus süsteemse lähenemise kaudu kvaliteetse hariduse tagamine, mis arvestab kooli kohalikus kogukonnas olevate kõikide õppurite akadeemiliste ja sotsiaalsete vajadustega. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduses lähtutakse rahvusvaheliselt tunnustatud ja Euroopa Liidu liikmesriikide poolt heakskiidetud kaasava õppe suundumustest.

Täiendusõpe tõstab kompetentsi ning kompetentsi tõus toetab edukat toimetulekut tööturul. Kavandatud tegevused toetavad naiste ja meeste võrdõiguslikkuse tagamist hariduses ja tööturul. Kompetentsi tõus toetab edukat toimetulekut tööturul soost sõltumatult. Kompetentside arendamine on individuaalne

(inimene hindab oma kompetentse ja saab tagasisidet oma kompetentsidele) ja võimaldab seega arvestada igäihe eripära ja individuaalseid vajadusi.

Tähelepanu on pööratud erinevas vanuses inimeste võrdsele kohtlemisele. Näiteks täiendusõppel osalemine ei ole seotud staaži pikkusega ega vanusega. Võimalused tegevustest osa saada ei sõltu inimese vanusest, soost, rassist ega rahvuslikust kuuluvusest. Tegevused (sh tegevused millest saavad osa ka kogukonna liikmed) on korraldatud viisil, mis tagab osalusvõimaluse ka puuetega inimestele (näiteks veebiülekanDED konverentsidest, toimumiskoha valikul arvestatakse juurepääsuvõimalusi). Õpetajate täiendusõppe läbi saab ennetada nt sooliste stereotüüpide teket koolis. Õpetajaameti maine teadlikuma kujundamisega saab muuta soolist stereotüüpi ameti osas.

Punktis 11 esitatakse tegevuste seos teiste valdkondlike arengukavadega.

Punktis 12 esitatakse ÕKPAT tegevuse eelarve, sh kogumaksumus ning ESF toetuse ja riikliku kaasfinantseeringu osakaal selles. Tegevuste kogumaksumus on 6 791 680 EUR, mida rahastatakse järgnevalt: ESF 5 772 928 EUR (kuni 85 % kogumaksumusest) ja riiklik kaasfinantseering 1 018 752 EUR (kuni 15% kogumaksumusest). Vahehindamise käigus (aastal 2018) analüüsitakse eesmärkide saavutamist ning tehakse edasised tegevuste rahastamisotsused. Vabariigi Valitsuse korralduse lisas „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekiri” on planeeritud meetme „Õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate professionaalse arengu toetamine“ kahe tegevuse eelarved järgmiselt: tegevuse „Õpetajate koolitus“ EL toetuse eelarve 17 623 322 eurot ja riikliku kaasfinantseeringu eelarve on 3 109 998 eurot, tegevuse „Haridusasutuste juhtide koolitus“ eelarvesse on kavandatud EL toetus summas 1 575 900 eurot ning riiklik kaasfinantseerimine summas 278 100 eurot.

Toetuse andmise tingimuste eelarve aastate kaupa lepatakse kokku rakendusametuse ja elluviija vahel igal aastal sõlmitavas toetuse eraldamise lepingus. Tegevuste ettevalmistamisel ja elluviimisel lähtutakse nii halduskoormuse ühtlasest jaotumisest toetusperioodi vältel kui ka teistest struktuuritoetustest sõltumatult toimuvatest arengutest (nt valdkonna uuringute valmimine).

Punktis 13 nimetatakse mitteabikõlblikud kulud, mida ühendmääruses ei ole nimetatud ning täpsustatakse abikõlblikke kulusid. Kulu on abikõlblik, kui see on põhjendatud, tekib ja makstakse projekti abikõlblikkuse perioodil või 45 kalendripäeva jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi ning on kooskõlas Euroopa Liidu ja Eesti õigusega. Abikõlblike kulude määramisel tuleb lähtuda Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määrusest nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi ühendmäärus). Kulu peab olema elluviija või partneri poolt makstud. Abikõlblikud on elluviija või partneri kaudsed kulud 15% ühtse määra alusel.

Kaudseteks kuludeks loetakse ühendmääruse § 9 lõikes 5 nimetatud üldkulud ning § 9 lõikes 6 nimetatud tegevuste tegemisel tekkivad personalikulud.

Punktis 13.2 loetletakse täiendavalt ja täpsustavalt tegevuse eripärast lähtuvad abikõlblikud kulud.

- Kaudseteks kuludeks loetakse ühendmääruse § 9 lõikes 5 nimetatud üldkulud ning § 9 lõikes 6 nimetatud tegevuste tegemisel tekkivad personalikulud.
- Kulud ürituste läbiviimiseks, sealhulgas koolituste, arenguprogrammide, seminaride, infotundide, ümarlaudade, mõttekodade, töötubade, koosolekute, konverentside, veebi kaudu läbiviidavate ürituste jm õpiürituste kulud, sh ettevalmistamine, läbiviimine, osalemine ja tulemuste levitamine ning analüüs, ürituste korraldamise kulud (sh ruumide ja tehnika rent, toitlustus, transport, esineja- ja moderaatoritasud, majutus);
- Koostöövõrgustike, ümarlaudade, tööruhmade, virtuaalsete õppetoolide, õppevisiitide jm koostöövormidega seotud kulud, sh algatamine ja osalemine ning sellega seotud tulemuste levitamisega seotud kulud (sh ruumide ja tehnika rent, toitlustus, transport, esineja- ja moderaatoritasud, majutus);
- Teavitamisega seotud kuludest on abikõlblikud nt infomaterjalide koostamise ja väljaandmisega seotud kulud, reklaammaterjalid, artiklite kirjutamine, ajalehe erinumbrite väljaandmine, sotsiaalmeedia reklaamikampaaniad, publikatsioonide, info-, juhend ja jaotusmaterjalide, tänukirjade, tunnistuste, meenete, audiovisuaalsete info- ning reklaammaterjalidega seotud kulud, sh koostamine, tootmine ja levitamine sh veebilehtede loomine ja arendamine, kasutusvõimaluse loomine ja kasutamine;
- Ürituste all mõeldakse seminaride, infotundide, ümarlaudade, koosolekute jms ürituste korraldamise kulusid: ruumirent, toitlustus, transport, esinejatasud, majutus jne.
- Tegevuste sisu loovate tööruhmade ekspertidest liikmete töö tasustamine. Sisu loovate tööruhmade liikmete all on peetud silmas valdkonna sisu tundvaid isikuid, kes on kutsutud tööruhma (näiteks EKEÜ esindaja, õpetajate võrgustike esindaja, valdkonna õppejõud/teadur).
- Tegevuse 8.1 raames loetakse abikõlblikeks muudes riikides toimunud täiendusõppe puhul temaatilistel konverentsidel, seminaridel ja messidel, õppevisiidil osalemise kulud, kui osalemisega kaasneb ettekanne, mille raames tutvustatakse Eesti õpetajate ja/või koolijuhtide võrgustikutööd.
- Tegevuse 8.2 raames on abikõlblikud õpiürituste ettevalmistamise, osalemine ja tulemuste levitamine, analüüs, ürituste korraldamise kulud (sh ruumide ja tehnika rent, toitlustus, transport, esineja- ja moderaatoritasud, majutus);
- Tegevuses 8.3 nimetatud õpetajaameti kuvandi nüüdisajastamise ja maine tõstmisega seotud kulud (sh õpetajaameti maine ja kuvandi kontseptsiooni ning kommunikatsiooniplaani väljatöötamise ja rakendamise seotud kulud), teavituskampaaniate ja teadlikkuse tõstmisele suunatud ürituste, näiteks õpetajaameti mainega tõstmise üritustega seotud kulud (sh ettevalmistamise ja korraldamise, neil osalemise, teabevahetuse edendamise, tulemuste levitamise ja mainekuvandi mõõtmise kulud), messiboksi maksumuse (sh mööbli rendi), bänneri valmistamise, tunnusriietuse või –elementide jms kulud;
- Tegevuses 8.4 loetakse abikõlblikuks koolijuhtide täiendusõppesüsteemi nüüdisajastamise ja kõik koolijuhtide kompetentside arendamisega seotud kulud sh õpiürituste ettevalmistamine, läbiviimine, mentorite ja coachide teenuse kasutamise kulud, sisekoolitajate koolituskulud,

kirjanduse ja teadusartiklite tõlkimisega (sh õiguste omandamisega), välja andmisega ja levitamisega seotud kulud;

- Tegevuses 8.5 loetakse abikõlblikeks koolidirektorite järelkasvuprogrammide väljatöötamisega ja läbiviimisega seotud kulud (sh doonortöökohtade mehitamisega seotud kulud);
- Tegevuses 8.6 loetakse abikõlblikeks nimetatud koolimeeskondade täiendusõppe (sh koolitused, seminaride jt õpiürituste) ettevalmistamise ja läbiviimise kulud;
- Tegevuses 8.7 loetakse abikõlblikeks nimetatud haridusasutuste juhtimise ja toimimise tõhustamisega seotud kulud (sh. täiendusõppe kvaliteedikriteeriumide, hindamispõhimõtete, - mudelite ja -standardite väljatöötamise ja/või uuendamise, pilotiseerimise, rakendamise, ajakohasena hoidmise ja neid toetavate e-lahenduste väljatöötamise ja/või edasiarendamisega, kasutuselevõtuga ja kasutamisega seotud kulud, hindamiskomisjonide moodustamise, hindamiskomisjonide liikmete töö tasustamine ja hindamiskonsultantide tasuga seotud kulud, seminarikulud jms kulud);
- Tegevuses 8.8 loetakse abikõlblikeks õpetajate digipädevuse arendamisega digiõppe rakendamiseks ning keskselt korraldatavat täiendusõpet toetava e-lahenduse väljaarendamisega seotud kulud (sh ruumide ja tehnika rent, toitlustus, transport, esineja- ja moderaatoritasud, majutus);
- Tegevuses 8.9 loetakse abikõlblikeks nimetatud uuringute ja analüüsidega seotud kulud, sh nende tellimine ja teostamine ning tulemuste avalikustamine;

Punktis 14 viidatakse väljamaksete aluseks olevatele asjakohastele STS-i ja ühendmääruse sätetele.

Toetus makstakse välja tegelike kulude alusel, ühtse määra alusel või ettemaksena.

Punktis 15 sätestatakse nõuded toetuse edasiandmisele lõppsaajale ja taotlusele tegevuse 8.1 „Õpetajate ja haridusasutuste juhtide professionaalse arengu edendamine koostöövõrgustike kaudu“ puhul. Toetuse lõppsaajaks on võrgustik. Toetuse saamiseks korraldatakse konkurss. Taotluste hindamisel lähtutakse üldistest valikukriteeriumitest, mille on heaks kiitnud rakenduskava seirekomisjon dokumendiga „Üldised valikukriteeriumid, mida kohaldatakse kõikidele Ühtekuuluvuspoliitika 2014-2020 rakenduskava prioriteetsetele suundadele ning nende raames toetatavatele meetmetele“. Taotlusvormid ja hindamisjuhendid töötab välja elluviija ja kooskõlastab need eelnevalt HTM õpetajaosakonnaga. Konkursi tingimused avalikustab elluviija. Toetuse lõppsaajaks on võrgustik. Taotlemisel esitatakse aastane tegevuskava. Kui tegevuskava sisaldab täiendusõpet, siis peab täiendusõppe maht peab olema alla 30 akadeemilise tunni. Toetust antakse kuni 3000 eurot aineühenduse kohta. Esitatud projekte hindab elluviija juurde moodustatud komisjon. Taotlus peab sisaldama andmeid toetuse taotleja, projekti nimetuse, projekti tegevuskava ellu viiva meeskonna ja ajakava kohta. Taotlus peab sisaldama tegevuste lõikes tegevuse eesmärki, sisu kirjeldust, tulemust ja maksumust. Kui taotleja on taotluses sisalduvatele projekti(de)le või projekt(de)i osadele tegevustele taotlenud toetust samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest, peab taotleja esitama sellekohase teabe.

Tegevuse 8.1 raames korraldatavad muud tegevused, mida korraldab elluviija ei kuulu konkursi alla.

Toetuse edasiandmisel lõppsaajale toimub vaide esitamine vastavalt STS 2014- 2020 § 51. Vaie vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

Punktis 16 sätestatakse nõuded toetuse edasiandmisel lõppsaajale ja taotlusele tegevuse 8.6 „Koolimeeskondade ühine õppimine haridusuuenduste rakendumiseks“ puhul. Toetuse saamiseks korraldatakse konkurss. Taotluste hindamisel lähtutakse üldistest valikukriteeriumitest, mille on heaks kiitnud rakenduskava seirekomisjon dokumendiga „Üldised valikukriteeriumid, mida kohaldatakse kõikidele Ühtekuuluvuspoliitika 2014-2020 rakenduskava prioriteetsetele suundadele ning nende raames toetatavatele meetmetele“. Taotlusvormid ja hindamisjuhendid töötab välja elluviija ja kooskõlastab need eelnevalt HTM õpetajaosakonnaga. Konkursi tingimused avalikustab elluviija. Toetuse lõppsaajaks koolipõhise koolimeeskonna ühise õppimise projektis saab olla üldhariduskool. Koolipõhise koolimeeskonna projekti raames toimuva täiendusõppe maht peab olema alla 30 akadeemilise tunni ning maksumus kuni 4500 eurot. Erinevaid maakondi hõlmavate või sama maakonna piires erinevate haridusasutuste vaheliste projektide või alushariduse parimate praktikate jagamise projektide korral saab toetuse lõppsaajaks olla pidaja ja/või haridusasutus. Esitada saab projekte, mille täiendusõppe maht jääb alla 30 akadeemilise tunni ning maksumus on kuni 3000 eurot. Erinevate maakondade haridusasutusi hõlmavate projektide korral on lisatingimus, et ühes projektis peavad osalema vähemalt nelja erineva maakonna haridusasutused. Tegevuse 8.6 raames toimuvate kogukonda kaasavate õpiürituste korral on toetuse lõppsaajaks maavalitsuste ja nelja suurema linna (Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva) haridusosakonnad või samaväärset ülesannet kandvad kohalikku hariduselu korraldavad üksused. Projekti raames toimuva täiendusõppe maht peab olema alla 30 akadeemilise tunni ning maksumus kuni 3000 eurot.

Esitatud projekte hindab elluviija juurde moodustatud komisjon. Taotlus peab sisaldama andmeid toetuse taotleja, projekti nimetuse, projekti eesmärgi, projekti tulemuste ja mõju, projekti ajakava, koolitaja ja projekti maksumuse kohta. Kui taotleja on taotluses sisalduvatele projekti(de)le või projekt(de)i osadele tegevustele taotlenud toetust samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest, peab taotleja esitama sellekohase teabe.

Toetuse edasiandmisel lõppsaajale toimub vaide esitamine vastavalt STS 2014- 2020 § 51. Vaie vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

Tegevuse 8.6 raames korraldatav koolijuhtkondade, koolipidajate ja hariduspoliitika kujundajate ühised õpiüritused maakondades ei kuulu konkursi alla ja neid korraldab elluviija. Vastav õpiüritus viiakse läbi igas maakonnas ja neljas suuremas linnas (Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu).

Punktis 17 loetletakse elluviija ja partneri kohutused tuues eraldi välja täpsustamist ja rõhutamist vajavad kohad. Lisaks perioodi 2014-2020 STSis ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud kohustustele on elluviija kohustatud tegevusi ellu viima vastavuses temaga sõlmitavale halduslepingule ning selle alusel kokku lepitud aastasele tegevuskavale ja eelarvele. Elluviija peab sõlmima partneriga lepingu, millega sätestatakse partneri eelarve ja tegevuskava ning mõlema poole õigused ja kohustused.

Punktis 18 sätestatakse tegevuste elluviimise aruandlus. Info, mida korjatakse indikaatorite täitmise kohta SFOS süsteemi (väljundnäitajad ja väljamaksete info), esitatakse rakendusüksusele tema poolt kehtestatud vormis ja tähtaegadel. Rakendusasutusel on võimalus süsteemist nii finantsinfot kui ka indikaatorite infot kätte saada. Elluviija esitatava tulemusaruandluse tingimused ja kord kehtestatakse rakendusasutuse ja elluviija vahelises halduslepingus. Tulemusaruande esitamise kohustus on vähemalt üks kord aastas ja tähtaja määrab rakendusasutus. Nimetatud tulemusaruanne on aluseks Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 seirearuande ja Eesti elukestva õppe strateegia 2020 aastaaruande koostamisele ning sisendiks strateegia programmide uuendamisele ning sisaldab endas kumulatiivset infot tegevuste edenemise kohta. Rakendusasutus esitab tulemusaruande peale selle heakskiitmist 5 tööpäeva jooksul rakendusüksusele infoks.

Punktis 19 sätestatakse STSist tulenevad ESF tegevustes osalejate andmekorje nõuded tegevuste elluviimisel ja aruandlusel. Vastavalt struktuuritoetuste seaduse § 24 lõikele 7 peab toetuse saaja korraldama osalejate andmekorje. Andmekorje nõuded on täpsustatud Euroopa Komisjoni juhendites (2014-2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfondi juhendmaterjal ning 2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfond juhis lisa D – andmete kogumise ja valideerimise praktiline juhis) ning täpsem töökorraldus korraldusasutuse juhendis „Euroopa Sotsiaalfondi tegevustes osalejate andmekorje juhend perioodi 2014-2020 struktuuritoetusi rakendavatele asutustele“. Euroopa Komisjoni andmekorje nõuete täitmiseks kogub toetuse saaja osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmed ulatuses, mis on vajalik registritest andmekorje teostamiseks (isikukood) ning mis ei ole olemasolevatest registritest ammendavalt kättesaadavad vastavalt korraldusasutuse juhendile.

Punktis 20 sätestatakse tegevuste ja nende elluviimise tingimuste muutmise tingimused, kusjuures rakendusasutusel on õigus muuta toetuse andmise tingimusi omal algatusel või rakendusüksuse või elluviija algatusel. Kui muutmise algatab elluviija või rakendusüksus, siis esitatakse vastavasisuline taotlus rakendusasutusele. Juhul, kui muutmise algatab rakendusasutus, siis teavitab ta muutmisest elluviijat ja rakendusüksust kirjalikult taasesitatavas vormis. Üle on korratud ka see, et muudatuse eelnõu kooskõlastab rakendusasutus korraldusasutusega ning teiste ministeeriumitega lähtuvalt STS § 13 lg 3 ning edastab arvamuse avaldamiseks ka rakendusüksusele ning kooskõlas STS § 33 sätestatuga ka valdkondlikule komisjonile. Rakendusasutus muudab tingimusi juhul, kui eelarve tegevuste lõikes muutub rohkem kui 15% kinnitatud eelarvest. Juhul, kui muudatus on vajalik väiksemas mahus, siis on elluviija kohustatud enne kulutuste tegemist kooskõlastama muudatuse rakendusüksusega ning esitama kooskõlastatud eelarve teadmiseks rakendusasutusele.

Punktis 21 reguleeritakse finantskorrektsiooni mõju eelarvele.

Punktis 22 esitatakse nõuded dokumentide säilitamisele.

Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele. Käesoleva eelnõu aluseks on perioodi 2014–2020 STS ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Tegevuse mõjud. Tegevuse mõju kirjeldamisel läbivatele teemadele on lähtutud Vabariigi Valitsuse 15. detsembri 2014. a korraldusest nr 557 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja kinnitamine“.

Käskkirja rakendamiseks vajalikud vahendid on ette nähtud kooskõlas Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavale 2014-2020. Tegevuse lõppedes on kavas tegevust jätkata riigieelarvelise rahastamisega. Õppuritele praktikatoetuse edasise maksmise vajadust ja mahtu selgitatakse hindamise käigus 2018. aastal.

Käskkirja jõustumine. Käskkiri jõustub tagasiulatuvalt 1. maist 2015.

Eelnõu kooskõlastamine. Eelnõu on kooskõlastatud Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Siseministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja SA Innove struktuuritoetute agentuuriga. Eelnõu esitati avamuse avaldamiseks tegevuse partnerile HITSA ning Hariduse valdkondlikule komisjonile.

Vilja Saluveer
õpetajaosakonna asejuhataja
osakonnajuhataja ülesannetes